

الحكم تقود إلى السعادة

(الجزء الرابع عشر)

تأليف:

أنور أحد

«Хикматлар – саодатга етаклар»

(Ўн тўртинчи китоб)

Тузувчи ва таржимон:

Анвар Аҳмад

Тошкент:

2016 йил

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ТАҚДИМ

Ўзининг илоҳий ҳикмати ила инсонни ҳикматга қобилиятли ва мойил қилиб яратиб, бу билан уни бошқа махлуқотлардан имтиёзли қилган, унга Ўз даргоҳидан ҳикматлар илҳом этган, энг олий ҳикматларни ваҳий қилиб юборган, ҳар бир иши ҳикматли бўлган Ҳақим Зот – Роббимиз Аллоҳ субҳанаҳу ва таолога Ўзининг ҳикматлари кўламича ҳамду санолар бўлсин!

Ҳақим Зотнинг энг ҳақим бандаси, инсониятга ҳикматни – суннатни ўргатган, ўлмас ҳикматлар қолдирган, бутун ҳаёти тўлалигича ҳикмат бўлган, башариятнинг ҳақими, севиқли Расулимиз Муҳаммад Мустафо соллаллоҳу алайҳи васалламга айтган ҳикматлари ададича салавоту саломлар бўлсин!

Ҳикматга ошиқ бўлган, қалблари ҳикмат нурига тўлган, бутун ҳаётини ҳикмат асосида қуришга интилан ҳикматли бандаларга Аллоҳнинг ризоси ва раҳмати бўлсин!

Аллоҳ таоло инсонни бошқа мавжудотларни яратганидек, «Бўл!» деган амр билан эмас, балки Ўз кўли билан яратиб, унга Ўз ҳузуридан руҳ пуфлаган. Шунинг учун инсон бошқа бирор жонзотда топилмайдиган хусусиятларга эга бўлди. Инсонни бошқа махлуқотлардан фарқлаб турадиган ана шундай хусусиятларидан бири – унинг ҳикматга ошнолигидир. Инсоннинг ҳикматга бўлган интилиши ундаги ақл жавҳарига бевосита боғлиқдир. Аммо ҳикмат инсоннинг фақатгина ақлий қобилиятининг маҳсули эмас. У кўпроқ руҳнинг маркази бўлмиш қалбга боғлиқдир. Бошқача қилиб айтганда, унинг булоғи ҳам қалб, сингадиган ўрни ҳам қалбдир. Инсоннинг қалби қанчалик мусаффо бўлса, ҳикматга шунча кўпроқ мойил бўлади, уни яхшироқ сингдиради ва ўзи ҳам аста-секин ҳикмат булоғига айланиб боради. Ана шундай қалб эгаси ҳақим дейилади.

Хўш, ҳикмат ўзи нима? Унинг мазмун-моҳияти нимадан иборат?

«Ҳикмат» арабча сўз бўлиб, «мустаҳкамлик», «ман қилиш», «донишмандлик», «оқилоналик», «хукм» маъноларини билдиради. Уламолар ҳикматга турлича таъриф берганлар.

Ибн Мурдавайҳ Ибн Аббос розияллоҳу анҳумодан нақл қилади: «Ҳикмат – ақл, фаҳм ва топқирликдир».

Роғиб айтади: «Ҳикмат – илм ва амалда ҳақиқатни топишдир».

Абу Ҳайён айтади: «Ҳикмат – одамлар ваъз оладиган, ўзларига танбех оладиган ва бир-бирларига айтиб юрадиган мантиқдир».

«Ал-Муъжамул-васит» китобида шундай дейилади: «Ҳикмат – энг афзал илмлар асосида ишларнинг энг афзалини билиш, тушуниб етишдир».

Ҳақимларнинг кўплари ҳикматга қуйидагича таъриф беришади: «Ҳикмат – нарсаларнинг ҳақиқатини инсоннинг имконияти етадиган даражада асл ҳолида билишдир».

«Ҳикмат» сўзи бизнинг тилимизда ҳам юқоридагига яқин маъноларда ишлатилади. Донишмандликка, оқилона гап-сўзларга, иш-ҳолатларнинг сир-асрорларига нисбатан ҳам айнан ҳикмат сўзи қўлланилади.

Инсоният тарихида ўзининг ҳикматли гаплари билан ном чиқарган биринчи зот Довуд алайҳиссалом ҳисобланадилар. Ҳикмат билан танилган, ҳақимларнинг устози деб тан олинган буюк шахс – Лукмон Ҳақим ҳам Довуд алайҳиссаломнинг шогирди ҳисобланади. Аллоҳ таоло Қуръони Каримда Лукмон Ҳақим ҳақида шундай дейди:

«Батаҳқиқ, Биз Лукмонга Аллоҳга шукр қилгин дея ҳикматни бердик. Ким шукр келтирса, фақат ўзи учун шукр келтиради. Ким куфр келтирса, албатта, Аллоҳ Ғаний ва мақтовга сазовор Зотдир» (Лукмон сураси, 12-оят).

Аллоҳ таолонинг Лукмонга ҳикмат неъматини берганини алоҳида таъкидлаши, унинг ҳақимлигини мақташи, айрим ҳикматли сўзларини сиз билан бизларга насиҳат ўлароқ келтириши, Қуръони Каримдаги бир сурани унинг номи билан аташи – барча-барчаси Аллоҳ таолонинг ҳузурида ҳикматнинг нақадар юксак эътибори борлигини кўрсатади.

Аллоҳ субҳанаҳу ва таоло Қуръони Каримда пайғамбарлик вазифаларидан бири – кишиларга ҳикматни ўргатиш эканини очиқ айтиб кўйган:

«Шунингдек, ичингизга ўзингиздан, сизларга оятларимизни тиловат қиладиган, сизларни поклайдиган, сизларга китобни, ҳикматни ва билмайдиган нарсаларингизни ўргатадиган Расул юбордик» (Бақара сураси, 151-оят).

Ҳа, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг пайғамбарлик ҳаётидаги асосий вазифаларидан бири инсонларга ҳикматни ўргатиш бўлган. У зотнинг суннатлари тўла ҳикматдир. Сўзлаган сўзлари ҳам, қилган ишлари ҳам, ҳатто сукутлари ҳам ҳикматдан иборат эди. Шу боис, муфассир уламоларимиз оятдаги «ҳикмат»ни «суннат» деб тафсир қилганлар. Дарҳақиқат, ҳикматнинг энг олий намуналари Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг суннатларида акс этган.

Ҳикмат деганда биринчи бўлиб инсоннинг ўз Яратувчисини таниши тушунилиши лозим. Имом Ғаззолий айтади: «Ҳамма нарсани билган, лекин Аллоҳни танимаган кишини ҳақим деб бўлмайди, чунки у энг улуғ ва энг афзал маърифатдан маҳрумдир».

Ҳикмат инсоннинг ҳаётини тартибга солишга, унинг осойишта, сермазмун ва сермахсул ҳаёт кечиришига, хато-камчиликлардан, тойилишлардан холи бўлишга хизмат қилувчи юксак билимдир. Ҳикмат инсоннинг ақлини чархлайди, заковатини оширади. Ҳикмат билан иш тутиш инсоннинг оиладаги, жамиятдаги, ҳатто ўз наздидаги мартабасини кўтаради. Ҳикматлар инсонга ҳаёт тажрибасининг тайёр хулосасини тақдим қилади.

Бир ҳақимдан: «Инсон бир неча юз йил умр кўриши мумкинми?» деб сўрашибди. У: «Ҳа», деб жавоб берибди. «Қандай қилиб?» дейишибди. Шунда ҳақим: «Китоб ўқиб. Китоб бир инсоннинг бир неча йил, балки бир умрлик тажриба ва билимларининг хулосаси ўлароқ дунёга келади. Уни ўқиган киши ўшанча умр кўрган ҳисобланади», деб айтган экан.

Инсонга ана шундай асрларга татиғулик умр бахш эта олувчи китоблар ичида энг қимматлиси, шубҳасиз, ваъзу-ҳикматга доир асарлардир. Бинобарин, ҳикматларни ўзига сингдира билган одам минг йиллаб умр кўргандек тажрибага эга бўлади. Зеро, айрим ҳикматлар бутун бир инсон умрининг хулосаси ўлароқ дунёга келган. Бундай ҳикматларни ўрганган киши ўша ҳикматларни айтган инсонларнинг умрича ҳаёт кечиргандек бўлади.

Ислом уммати ҳикматни ўрганишга, уни ҳаётда акс эттиришга, ҳар бир иш ортидаги ҳикматларни очиб беришга қадимдан интилиб келган. Жумладан, улуғ аждодларимиз ҳам ҳақиқий ҳикматпарвар, ҳикматга шайдо инсонлар бўлишган. Шунинг учун ҳам улуғ бобокалонларимизнинг илмий меросларида дунёдаги энг гўзал ҳикматлар акс этган. Бунинг натижаси ўлароқ, халқимизда ҳикматли сўзларга бўлган қизиқиш бошқа халқларга қараганда анча юқори

даражада туради. Ушбу ҳақиқатни яхши англаган устоз Анвар Аҳмад жаноблари араб адабиётларидан юзлаб ҳикматларни тўплаб, уларни ўзбек тилига таржима қилиб, www.arabic.uz сайтнинг «Тасвирдаги ҳикматлар» бўлимида мунтазам бериб боришни йўлга қўйдилар. Бундан кўпчилик ўқувчилар мамнун бўлишди, кўплаб яхши фойдалар олишди. Бу олқишлардан илҳомланган мухтарам таржимонимиз интернет оламига сайр қилиш имкони бўлмаган ўқувчиларга ҳам ушбу гавҳарлардан баҳраманд қилиш ниятида мазкур ҳикматларни рисола шаклида чоп этишга қарор қилдилар. Қўлингиздаги китобча ушбу хайрли ишда қўйилган илк қадам, ўзига хос дебочадир.

Бугунги кунда маълумот ўқиш учун турли замонавий воситалар беҳад кўпайиб, оммалашиб, қулайлашиб, ўқувчиларни ўзига ром этган бўлса-да, китоб ўзининг қийматини йўқотгани йўқ. Китоблар барибир илм-маърифат манбаи ўлароқ китоб расталарини тўлдириб турибди. Дарҳақиқат, китобнинг ўрни бошқа. Ундан фойдаланиш учун электр токи, бирор жиҳоз ва шунга ўхшаш омиллар шарт эмас. У қачон қўл чўзсангиз, «Лаббай!» деб келадиган, то сиз зериккунингизча сиздан аримайдиган энг вафодор дўстдир, суҳбатдошдир. Ана шу эътибордан, таржима қилинган ҳикматларни китоб шаклида тақдим этилишини қўллаб-қувватлаш лозим.

Ушбу рисоладаги ҳикматлар маълум бир соҳага чекланмаган бўлиб, эркин мавзудадир. Унда инсоннинг Аллоҳ таоло билан бўладиган муносабатлари, бошқа инсонлар билан бўладиган алоқалари ҳамда ички оламини назорат қилиш, кишининг ўз-ўзини тарбиялашига доир хилма-хил ҳикматлар мавжуд. Уларда саҳобаи киромлардан тортиб, бугунги кундаги донишманд инсонларнинг кўплаб қимматли фикр-мулоҳазалари ўз ифодасини топган. Ҳар бир ҳикматга махсус расм ишланган. Китобчадан кўзланган мақсадлардан бири – араб тилини янги ўрганган кишиларда таржима малакасини ошириш бўлгани боис, аввал суратларда ҳикматнинг арабча матни берилиб, таржима сурат остида тақдим этилган. Бу ҳам яхши бир услуб: ўқувчи таржима қилишни ўрганиш билан бирга энг қимматли ва сара маълумотларга, илм-маърифатга эга бўлади.

Ҳикматларнинг кўпи халқ оғзаки ижодига айланиб улгургани учун кўп ўринда уларнинг муаллифи шахсан кўрсатилмаган. Аммо таржимонимиз омонат сифатида, уларни асосан қуйидаги интернет саҳифаларидан олинганини айтади:

- (1) ثقّف نفسك
- (2) كلام من القلب
- (3) حذ الحكمة
- (4) بستان الحكماء
- (5) ثقافة حول العالم
- (6) الموسوعة بوك
- (7) ثقافة وعلوم
- (8) حكمة اليوم
- (9) طريق الجنة
- (10) أقوال أعجبتني
- (11) كنوز من الحكمة

12) ذكر الله

13) عذب الكلام

14) عالم الثقافة والمعرفة

Ҳикматларни таржима қилишда имкон қадар ўртача йўл тутишга ҳаракат қилинган: бир йўла матнга ёпишиб олиб, айнан сўзма-сўз таржима қилишдан ҳам, матнни бир четга қўйиб, умумий маънони таржима қилишдан ҳам қочилган. Зеро, таржима тамоман сўзма-сўз бўлиб қолса, тил ўрганувчиларнинг малакасини ошира олмайди, натижада ўқувчи ғализ ва тор таржима қилишдан нарига ўта олмай қолади. Агар умумий мазмунни ўгиришга ўтилса, бунда ҳам ўқувчида таржима маҳорати шаклланмайди, матнни тўлиқ эмас, балки хулоса шаклида таржима қиладиган ва қоидаларни ишлата билмайдиган бўлиб қолади. Агар ўқувчиларимиз ушбу таржимадан ва ундаги маънолардан озгина бўлса-да фойда олсалар, мақсадга етган бўламиз.

Аллоҳ талодан ушбу камтарона уринишни Ўз даргоҳида ҳусни қабул айлаб, барча китобхонларимиз учун манфаатли қилсин. Мухтарам таржимонимиз Анвар Аҳмад жанобларига оилавий бахт-саодат, сўнмас ғайрат, ижодий ишларига барака ато этсин.

Ушбу «**Ҳикматлар – саодатга етаклар**» "الحكم – تعود إلى السعادة" китобининг кейинги қисмларини ҳам китобхонларга тез кунларда, янада юқорироқ савияда тақдим этиб боришларида Ўзи мададкор бўлсин.

2892. Абдуллоҳ ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам сафарга отлансалар, уловларига ўрнашиб олганларидан кейин уч марта такбир айтиб, сўнг қуйидаги дуони ўқирдилар: **«Субҳааналлазий саххоро ланаа хааза, ва маа куннаа лаху мукринийн, ва иннаа илаа роббинаа ламунқолибуун. Аллоҳумма, иннаа насъалука фий сафаринаа хааза ал-бирро ват-таква ва минал ʼамали маа тардо! Аллоҳумма, ҳаввин ʼалайнаа сафарона хааза ватви ʼанна буъдах! Аллоҳумма, ангас-соҳибу фиссафари валхалийфату фил аҳли. Аллоҳумма, инний аъузу бика мин ваъсоис-сафари ва каобатил манзари ва суʼбил мунқолаби фил маали вал аҳли»** («Бизларга бунни (маркабни) бўйсундириб қўйган Зот покдир, биз ўзимиз бунга қодир эмас эдик. Ва албатта, биз Роббимизга қайтгувчимиз. Аллоҳим, Сендан бу сафаримизда яхшилик, тақво ҳамда Ўзинг рози бўладиган амал сўраймиз. Аллоҳим, бу сафаримизни енгил қилиб, узоғимизни яқин қилгин. Аллоҳим, сафардаги йўлдош ҳам, уйимизда қолувчи ўринбосар ҳам Ўзингсан. Аллоҳим, Сендан сафар машаққатларидан, маҳзунлик манзарасидан, мол-мулк ва оилага етадиган зиён-заҳматлардан паноҳ беришингни сўрайман»).

Сафардан қайтганларида ҳам юқоридаги дуони айтиб, сўнг қуйидагиларни қўшимча қилардилар: **«Аайибууна, тоибууна, ʼаабидуна, лироббинаа ҳаамидуун»** («Аллоҳга) қайтувчилармиз, тавба қилувчилармиз, ибодат қилувчилармиз ва Роббимизга ҳамд айтувчилармиз»).

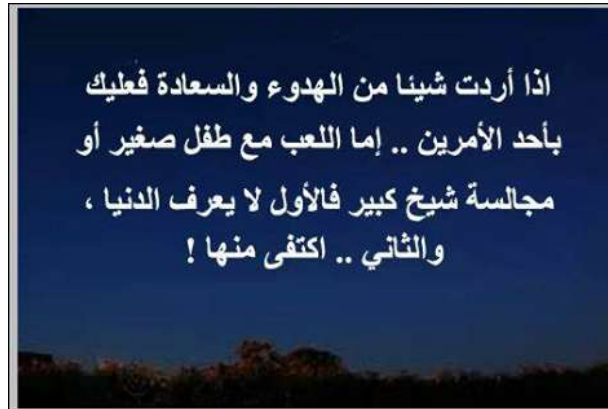
Имом Муслим ривояти.

Абу Довуд ривоятларида эса: «Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам ва у зотнинг аскарлари баландликка кўтарилаётганда такбир, пастликка тушаётганда тасбеҳ айтишар эди» деб қўшимча қилинган.

Абдуллоҳ ибн Саржис розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам сафар қилсалар, сафар машаққатидан, ғам-ташвиш етишидан, зиёдалиқдан ноқисликка қайтишдан, мазлумнинг дуосидан, мол-мулк ва оилага етадиган ёмонликлардан паноҳ тилардилар».

Имом Муслим ривояти.

2893. Тинчлик-хотиржамлик истасанг, иккисидан бирини танла: ё ёш болани ўйнатиб ўтир, ё ёши улуг инсон билан суҳбат қил, чунки биринчиси дунё ҳақида ҳеч нарсани билмайди, иккинчиси эса дунёдан керагини яшаб бўлган.

أكبر علامات حسن الظن بالله
استمرارك بالدعاء ولو تأخرت الاجابة

2894. Аллоҳ ҳақида яхши гумонда бўлишнинг энг катта аломати – ижобат қилиниши кечикса ҳам дуода бардавом бўлишдир.

2895. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Жарир ибн Абдуллоҳ розияллоҳу анҳумога: «Гапирсанг, қисқа сўзла, хоҳлаганингни етказган бўлсанг, бас, энди чиранма», дедилар.

«Унваанул байан» китобидан.

2896. Абдуллоҳ ибн Саржис розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам сафарга отлансалар, шундай дер эдилар: «Аллоҳумма, антас-соҳибу фис-сафар, вал холийфату фил аҳл! Аллоҳумма, инний аъузу бика мин ваъсоис-сафари ва каобатил мунқолаби ва минал ҳаври баъдал кавни ва мин даъватил мазлуми ва мин суу'ил манзари фил аҳли вал маал» («Аллоҳим, сафардаги йўлдош ҳам, хонадонда қолувчи ўринбосар ҳам ўзингсан. Аллоҳим, мен Сендан сафар машаққатидан, хафалик этишидан, зиёдаликдан ноқисликка қайтишдан, мазлумнинг дуосидан, мол-мулк ва оиладаги ёмон манзарадан паноҳ тилайман»)

Термизий, Насайй, Ибн Можалар ривояти.

2897. Ғам-ташвишинг ҳар қанча чўзилмасин, ноумид бўлма!

Кушойиш она қорнидаги эмбрионга ўхшайди: бола ҳам муддатидан олдин туғилса, майиб бўлиб, нобуд бўлади.

Қўявер, кушойиш ўз вақтида, мукамал ҳолда кела қолсин! Бу нарса кийинчиликдан кейин осонликка эришишингни исботлайди.

Роббим, Ўзинг осон қил!

Ҳамма меванинг ўз пишир вақти бор,

Етилар чоғига берилган муддат -

Ғамим чўзилди, деб куйинма, у ҳам

Пишиганда узилар шохидан албат.

2898. Ҳасан Басрийдан «Бир қавмлар араб тилини ўрганишяпти, бу ҳақда нима дейсиз?» деб сўрашди. У киши: «Бу жуда гўзал иш бўлади, чунки улар пайғамбарларининг тилини ўрганишяпти», дедилар.

2899. Инсоннинг бошига бирор иш тушса, Аллоҳ унга бардош бериш учун тоқат ҳам бериб қўяди.

«Роббимиз! Бизга тоқатимиз етмайдиган нарсани юкламагин!» ояти* ҳақида дақиқ тафаккур:

Бахтсизликдан кейин бахтиёр ҳаёт, кўз ёшидан кейин табассум, бу дунёдан кейин жаннат бўлишига ишонганинг жуда улкан ибодатдир. Бу улкан ибодат – Аллоҳ ҳақида яхши гумонда бўлишингдир.

* Бақара, сураси, 286-оят.

2900. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Муозга шундай дедилар: «Сукут сақласанг, саломат бўласан. Гапирсанг, гапинг ё фойданга, ё зарарингга бўлади».

«Унванул байан» китобидан.

2901. Хусайн ибн Али розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «Умматим маркабга (уловга) минганда «Бисмиллааҳи мажроҳаа ва мурсааҳа, инна Роббий лағофурур-роҳийм» («Унинг юриши ҳам, туриши ҳам Аллоҳнинг исми биландир. Албатта, Роббим мағфиратлидир, меҳрибондир») ва «Ва маа қодаруллоҳа хаққо қодриҳи» («Улар Аллоҳни тўғри таний олмадилар») деса, ғарқ бўлишдан омонда бўлади».

Ибн Сунний ривояти.

2902. Жума кунндаги 14 барқарор суннат:

- ғусл қилиш.
- хушбўй сепаиб, безаниш.
- мисвок ишлатиш.
- энг яхши либосларини кийиш.
- масжидга барвақт бориш.
- масжидга пиёда бориш (ҳар қадам учун савоб умидида).
- масжидда бошқаларни сиқиб қўймаслик, одамларнинг елкасидан ошиб ўтиб, озор бермаслик.
- таҳиййатул масжид намозини ўқиш.
- имомга қараб, уни тинглаб ўтириш.
- хутба пайтида жим туриш.
- садақани кўпайтириш.
- Каҳф сурасини ўқиш.
- дуо ижобат бўладиган фурсатни қидириш.
- Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга кўп салавот айтиш.

2903. Ғазаб келганида ўзини тута олиш нажот топишнинг энг улкан воситаларидандир. Инсон шу йўл билан динини ҳам, жисмини ҳам муҳофаза қилади.

2904. Ҳаё фақат бошнинг эгилиши-ю, юзнинг қизариши эмас. Ҳақиқий ҳаё – Аллоҳ сени ман қилинган нарсалар устида топмаслигидир.

2905.

Аллоҳнинг буюк бир ризолиги-чун
Сўйланган ростгўйлик инсонга бахтдир.
Аллоҳ қолиб, хақир бандалар учун
Ёлғонлар сўйлаган жуда бебахтдир!
«Унванул байан» китобидан.

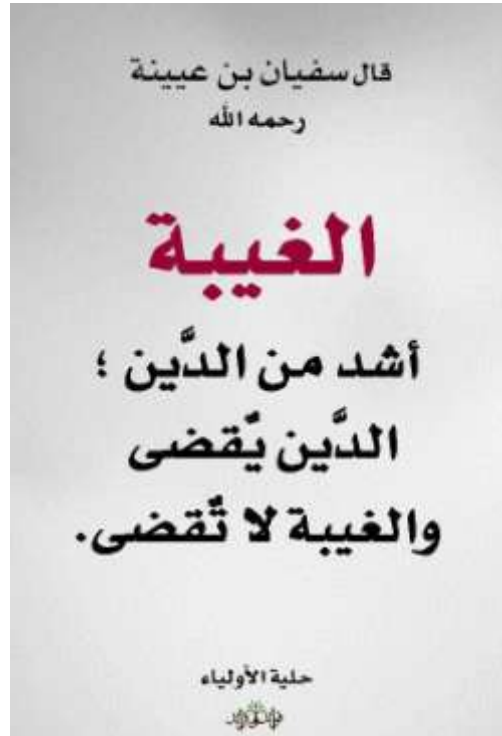

2906. Ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам ҳаж ёки умрадан (Бир ровий: «Ғазот деганларини биламан, холос», деган) қайтадиган бўлиб, тепалик ёки саҳрода бирор тепаликка кўтарилсалар, уч марта такбир айтиб, сўнгра шундай дер эдилар: «Лаа илааха иллаллоху, ваҳдаху лаа шарийка лах, лахул мулку ва лахул ҳамд, ва хува ьалаа кулли шайъин қодийр. Аайибууна, ьааидууна, саажидуна, лироббинаа ҳаамидуун. Содақоллоху ваьдах, ва насоро ьабдах,

ва ҳазамал аҳзааба ваҳдаҳ» («Ёлғиз Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ. Унинг шериги ҳам йўқ. Мулк Уникидир. Ҳамд ҳам Унга хосдир. У ҳар бир нарсага қодирдир. (Аллоҳга) қайтувчилармиз, тавба қилувчилармиз, ибодат қилувчилармиз ва Роббимизга ҳамд айтувчилармиз. Аллоҳ ваъдасининг устидан чиқди, бандасига нусрат бериб, аҳзобларни (гуруҳларни) якка Ўзи енгди)
Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

2907. Суфён ибн Уяйна: «Ғийбат қарздан ҳам оғирдир. Қарзни узиш мумкин, аммо ғийбатни узиб бўлмайди», дедилар.

2908. Намозни яхшилаб ўқимаймиз, ғийбату чақимчиликни енгил санаймиз, ота-онага яхшилик қилишда камчиликка йўл қўямиз-да, кейин яна: «Ҳаётда нима учун тойилдим-а?» деб ҳайрон бўламиз.

2909. **Савол:** Отаси вафот этган кишини нима деб атаймиз? Онаси вафот этган кишини нима деб атаймиз? Икковини ҳам йўқотган кишини нима деб атаймиз?

Жавоб: Отасиз қолган болани «етим» деймиз. Онасидан айрилган болани «ъажий» деймиз. Икковини ҳам йўқотган болани «латийм» деймиз. Бола балоғат ёшига етгунча шундай номланади. Бола шаръий балоғат ёшига етгач, буни бу номлар билан атамаймиз.

2910. Ёлғончи эканингни билганинг ёлғонингни койишинг учун кифоя қилади.

«Унванул байан» китобидан.

2911. Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам билан бирга бирор **водийда тепаликка** кўтарилсак, таҳлил ва такбир айтардик. Шунда овозимизни баланд қилиб кўтарар эдик. Буни эшитган Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Ҳой инсонлар, мулойим бўлинглар. Сизлар қар ёки бу ерда йўқ бўлган Зотга дуо қилмаяпсизлар. У Зот сизлар билан биргадир. У эшитувчи, яқинда турувчи Зотдир».**

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Имом Термизий қилган ривоятда келтирилишича, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай деганлар: **«Аллоҳга тақво қилинглр, ҳар қандай тепаликка кўтарилганда такбир айтинглр».**

Анас розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам бирор баландроқ ерга кўтарилсалар, **«Аллоҳумма, лакаш-шарафу ʼалаа кулли шараф, ва лакал ҳамду ʼалаа кулли ҳаал»** («*Ҳар баландликда Сени улуғлаш, ҳар ҳолатда Сенга ҳамд бор*») дер эдилар.

Ибн Сунний ривояти.

2912. Садақа фақат мол-мулк бериш билан бўлавермайди. Масалан, табассум ҳам садақа, ширин сўз ҳам садақа, овқат тайёрлаш ҳам садақа, мусулмонларга ғойибдан туриб дуо қилиш ҳам садақадир. Нақадар буюк дин!

2913. Бир киши Суфён Саврийга: «Менга насихат қилинг» деди. У зот: «Дунёда қанча бўлсанг, унинг учун ўшанчалик ҳаракат қил. Охират учун эса унда қанча қоладиган бўлсанг, шунчалик ҳаракат қил!» дедилар.

د احمد عيسى المعصراوي

بكى رجل في جنازة أمه ،
فقل له : وما يبكيك ؟
قال : ولم لا أبكي
وقد أغلق باب من أبواب الجنة !

رَبِّ اِرْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

2914. Бир киши онасининг жанозасида йиғлади. «Нима учун йиғлаяпсан?» дейишган эди, «Нима учун йиғламай, ахир мен учун жаннат эшикларидан бири ёпилди-ку?» деди.

«Роббим, улар мени гўдаклик чоғимдан тарбиялаб-ўстирганларидек, Сен ҳам уларга раҳм-шафқат қилгин!» (Исро сураси, 24-оят).

2915. Али розияллоху анху дедилар:
«Эр киши дўппининг остига эмас, тилининг остига яширинади»
Дўппи иссиқдан, совуқдан сақлаши мумкин, аммо тилни тийиши ундан ҳам каттароқ балолардан сақлайди).

«Унванул байан» китобидан.

2916. Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Бирингизнинг улови чўлда бўшалиб, қочиб кетса, «Йаа ьбаадаллоҳ, аҳбисуу! Йаа ьбаадаллоҳ, аҳбисуу» (эй Аллоҳнинг бандалари, ушланглар) десин, чунки ерда Аллоҳнинг тўсувчилари бор, ўшалар уни ушлаб беришади».**

Ибн Сунний ривояти.

Улуғ шайхларимиздан бирининг менга ҳикоя қилишича, бир куни у зотнинг ҳачири қочиб кетибди. У зот бу ҳадисни билар эканлар, ўша сўзни айтган эканлар, ўша заҳоти Аллоҳ таоло уни ушлаб берибди.

Мен ҳам бир жамоа билан кетаётган эдим. Улардан бирининг улови қочиб кетди. Уни тута олишмагач, мен ана шу дуони ўқидим. Шу дуоим сабабли ҳалиги жонивор ўша заҳоти тўхтаб қолди.

2917. Ҳасан Басрийдан ривоят қилинади:
Ким мол-дунёнинг озига тўймаса, жамғарган нарсаси кўп бўлса ҳам уни бой (беҳожат) қила олмайди.

2918. Мўминнинг ҳаёти бало ва офатсиз бўлмайди. Бу бало ва офатлар эса сабр билан лаззатли бўлади. Бу сабр розилик билан мукамал бўлади. Хушxabар мана шу ерда бўлади. «Сабр қилувчиларга хушxabар беринг!»

2919. Зуннун Мисрий айтдилар:
«Овқатга тўла қоринда ҳикмат барқарор турмайди».

2920. Тили шириннинг оғайнилари кўп бўлади. Қадрини билган одам ҳалокатга юз тутмайди. Ҳар бир инсоннинг қиймати унинг гўзал адо этган иши билан белгиланади. Ким ўзини таниса, Яратувчисини танийди. Бахилга бир куни албатта ўлишининг, ортидан қолган мол-дунёсига эса кимдир меросхўр бўлиб қолишининг «хушхабар»ини бер.

«Унванул байан» китобидан

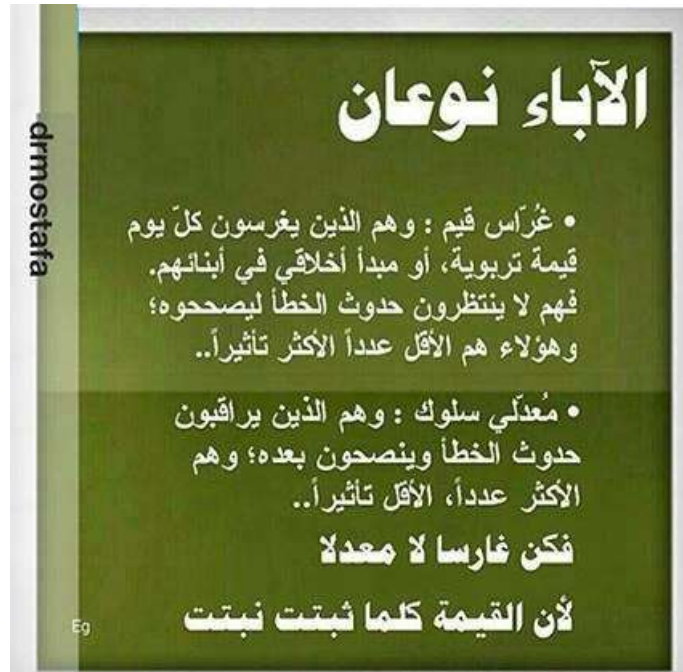

2921. Машхур тобеъинлардан Абу Абдуллоҳ Юнус ибн Убайд ибн Динор ал-Басрий айтдилар:

«Киши асов уловнинг қулоғига «А фағойро дийниллаахи йабғуун? Ва лаҳу аслама ман фис-самаавати вал арди товъан ва карҳан ва илайҳи йуржаъуун!»* деса, у Аллоҳнинг изни билан тўхтаб қолади».

Ибн Сунний ривояти.

* Оли Имрон сураси, 83-оят: «Аллоҳнинг динидан бошқани истайдиларми?! Ахир осмонлару ердаги барча жонзотлар Аллоҳга ихтиёрийми, мажбурийми, бўйсуниб турибди-ку!!! Ҳамда Унга қайтариладилар-ку!!!»

2922. Оталар икки хил бўлади:

1. Тарбия экувчи оталар. Улар ҳар куни тарбия ёки ахлоқ асосларини фарзандларига уқтириб борадилар. Улар фарзандларининг хато қилишини кутиб ўтирмасдан тўғри йўлга соладилар. Бундай оталар кам, аммо уларнинг таъсири кўпдир.

2. Ахлоқ тузатувчи оталар. Улар хато содир бўлгунча юраверадилар, фарзандлари хато қилгандан кейингина аҳволни тўғрилайдилар. Улар жуда кўп, лекин таъсирлари оз.

Сен тарбия экувчи оталардан бўл, хатодан кейин уни тўғриловчи оталардан бўлма!

2923. Яхшиликка йўйишнинг чўққиси будир:

«Хафа бўлма, Аллох, албатта, биз билан биргадир» (Тавба сураси, 40-оят).

Яхши гумон қилишнинг чўққиси будир:

«Шоядки Аллох уларнинг ҳаммасини ҳузуримга жамлаб келтирса» (Юсуф сураси, 83-оят).

(Яъқуб алайҳиссалом бу гапни Юсуф алайҳиссаломни йўқотган кунларида ҳам айтган эдилар. Йиллар ўтиб, кичик ўғилни йўқотган кунларида ҳам шу гапни такрорладилар, сўнг Аллох таолонинг марҳаматидан умид узмаганларини билдириб қўйдилар)

Розилик мақомининг чўққиси будир:

«Роббим, мени хақиқий зарар тутди. Ўзинг раҳмлиларнинг раҳмлисисан!» (Анбиё сураси, 83-оят).

2924. Солихлардан бири айтди:

Оламдаги мол-дунёнинг барчаси оздир, ундан қолгани ҳам оздир. Сен учун қолгани ундан ҳам оздир. Озгинангдан қолгани ундан ҳам оздир. Сен ҳозир овунчоқ диёрдасан, эртага жазо диёрида бўласан. Жонингни қутқариб қол, шоят нажот топсанг.

2925. Интиқомга шошиш улуғларнинг иши эмас. Сен кичикларга раҳм қилсанг, катталар сенга раҳм қилади. Қўл остингдагиларга яхшилик қилсанг, сен қўлининг остида бўлганлар ҳам сенга яхшилик қилишади.
«Унванул байан» китобидан.

2926. Сухайб розияллоху анхудан ривоят қилинади:
Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам бирор қишлоқни кўриб қолиб, унга кирмоқчи бўлсалар, шундай дер эдилар: «Аллохумма, Роббас-

самааваатис-сабъи ва маа адлална! Вал ардийнас-сабъи ва маа ақлална, ва Роббиш-шайаатийни ва маа азлална ва Роббар-рийаахи ва маа заройна! Асьалука хойро хаазихил қорйати ва хойро аҳлиҳаа ва хойро маа фийҳаа, ва наъузу бика мин шарриҳа ва шарри аҳлиҳа ва шарри маа фийҳа» («Аллоҳим, эй етти осмон ва уни соялантирадиган нарсаларнинг Робби! Етти ер ва у кўтариб турган нарсаларнинг Робби, шайтон ва у адаштирган нарсаларнинг Робби, шамол ва у учирган нарсаларнинг Робби! Аллоҳим, бу қишлоқнинг яхшилигини, аҳлининг яхшилигини ва ундаги яхшиликларни сўрайман. Аллоҳим, бу қишлоқнинг ёмонлигидан, аҳлининг ёмонлигидан ва ундаги ёмонликлардан Сенинг паноҳингни тилайман»)

Насайи ва Ибн Сунний ривояти.

2927. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Аллоҳ мол-дунёни яхши кўрганига ҳам, яхши кўрмаганига ҳам бераверади. Иймонни эса фақат яхши кўрганига беради», деганлар.

Имом Аҳмад «Муснад»ларида ривоят қилдилар.

علي الطنطاوي

يحب الإنسان أنه كلما زاد ماله واتسع
اطلاعه وعلت منزلته كبرت سعادته،
وينسى أن السعادة هي قصر المسافة بين
ما تجده وما تتمناه.

2928. Инсон «Молу дунём кўпайиб, илмим ошса, мартабам юқориласа, бахт-саодатим ҳам юксалади», деб ўйлайди. Аслида кўлга киритадиган нарсаси билан орзу қилган нарсаси орасидаги масофа ўта қисқаргандагина бахтли бўлишини унутади.

2929. Аллоҳга қасамки, баъзан банда ўзи қилаётган амални қандай ниятда қилаётганини билмайди. Шундай экан, бировларнинг ниятини билишга йўл бўлсин!

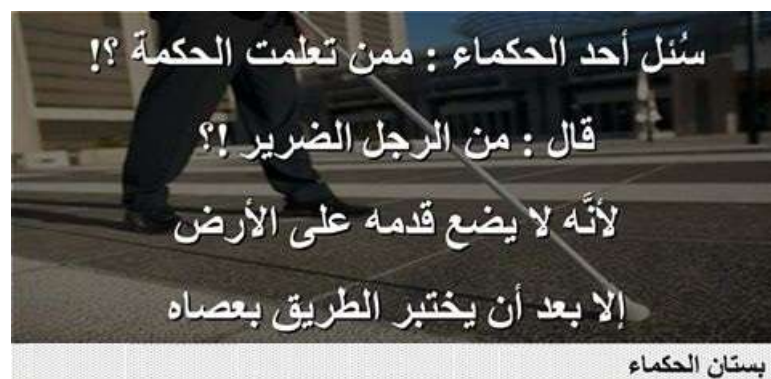
2930. Бировнинг озорига бардош бериш хулқнинг улуғлигидандир. Ахлоқи ёмон кимсадан узоқлашган яхши.
«Унванул байан» китобидан

2931. Оиша розияллоху анходан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоху алайҳи васаллам бирор ерга ташриф буюриб, у ерга кирмоқчи бўлсалар, шундай дер эдилар: «Аллоҳумма, инний асьалука мин хойри ҳазиҳи ва хойри маа жамаъта фийҳа, ва аъузу бика мин шарриҳаа ва шарри маа жамаъта фийҳаа. Аллоҳуммарзукнаа ҳайааҳаа, ва аъизна мин вабааҳаа, ва ҳаббибнаа илаа аҳлиҳаа ва ҳаббиб солиҳий аҳлиҳаа илайнаа» («Аллоҳим, Сендан бунинг (бу манзилнинг) яхшилигини ва унда жамлаган нарсаларингнинг яхшилигини сўрайман. Аллоҳим, Сендан бунинг (бу манзилнинг) ёмонлиги ва унда жамлаган нарсаларингнинг ёмонлигидан паноҳ тилайман. Аллоҳим, ундаги ҳаёдан бизга ҳам насиб қил, вабосидан бизга паноҳ бер! Бизни бу жойнинг аҳлига дўст айла, бу жойнинг солиҳ аҳлларини эса бизга дўст айла!»)

Ибн Сунний ривояти.

2932. Ҳақимларнинг биридан: «Ҳикматни кимдан ўргандингиз?» деб сўрашди. У зот: «Кўзи ожиз одамдан ўргандим, чунки у йўлни ҳассаси билан текширганидан кейингина оёғини ерга қўяди», деди.

2933. Солиҳ салафларнинг биридан: «Яхшилик қилган кишиларингиз ўша яхшиликларингизни инкор қилса ғазабингиз келмайдими?» деб сўрашди. У киши: «Мени хафа қилишларини кутиб ўтирмайман. «Аллоҳ яхшилик қилувчиларни севади», деган оят менга кифоя қилади», деди.

2934. «Дунё айланувчи чархпалак», дейдилар. «Қайтар дунё», дейдилар. Хоҳ яхшилик бўлсин, хоҳ ёмонлик бўлсин, албатта қайтади. Демак, ўзингга нима қайтишини истасанг, ўшани қил.

2935. Дўстларни азиз тутсанг, дўстлик янгиланиб туради. Яхшиликка шукр қил, шунда яхшиликка муносиб бўласан.

«Унванул байан» китобидан

2936. Таомнинг ози баданнинг роҳати, гуноҳларнинг ози нафснинг роҳати, эътиборнинг ози қалбнинг роҳати, камгаплик эса тилнинг роҳатидир.

2937. Садақа қилувчи берган садақаси ҳали камбағалнинг қўлига етиб бормай туриб Аллоҳнинг ҳузурига етиб боришини билса эди, беришнинг лаззати олишнинг лаззатидан устунроқлигини ҳис қилган бўлар эди.

2938. Бир ҳақим зотдан: «Одамни нима қаритади?» деб сўрашди. У зот: «Ғазаб, ҳасад ва ғам-ғусса», деб жавоб берди.

2939. Луқмангни шайтонга қолдирма!
«Бироргангизнинг луқмаси ерга тушиб кетса, ундаги зиён берувчи нарсани олиб ташласин-да, сўнгра еяверсин, шайтонга (насиба) қолдирмасин».

Имом Муслим ривояти.

2940. Қайта-қайта узр сўрайвериш гуноҳни қайта-қайта эслатишдир. Бир одамга ҳамманинг олдида насиҳат қилиш уни сўқишдир. Ақл мукамал бўлса, гап қисқа бўлади. Ҳимоячи – сўровчининг қанотидир. Жазавага тушиб, «дод-вой» солиш сабр қилишдан кўра кўпроқ толиқтиради. Душманнинг энг каттаси хийласи махфийроғидир. Ўзига керак бўлмаган нарсани талаб қилган одам ўзига керакли нарсани бой беради. Ғийбат тинглаган одам икки ғийбатчининг биридир.

«Унванул байан» китобидан.

2941. Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоху анхудан ривоят қилинади:
«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам агар бирор қавмдан қўрксалар,
«Аллоҳумма, иннаа нажъалука фий нуҳууриҳим, ва наъузу бика мин
шурууриҳим» («Аллоҳим, биз уларга Сени рўбарў қўямиз ва уларнинг
ёмонлигидан Ўзингдан паноҳ тилаймиз») дер эдилар.
Абу Довуд ва бошқалар ривояти.

2942.

Айб ўзимизда, бироқ замонамизни айблаймиз.
Замонамизнинг эса биздан бошқа айби йўқ.

Имом Шофеъий роҳимахуллоҳ

د أحمد عيسى المعصراوي

أحسن تصرفاتك فأنت مراقب من أطفالك فعلت
خير فعلوا
فعلت شر فعلوا
كن قدوة لهم

2943. Фарзанд кўриб турган пайтда чиройли тасарруфлар қил. Сен яхшилик қилсанг, улар ҳам яхшилик қилишади. Сен ёмонлик қилсанг, улар ҳам ёмонлик қилишади. Уларга намунали йўлбошчи бўл!

2944. Инсон учун энг оғир иш – йўлнинг ниҳоясида хато йўлда эканини билиб қолишдир.

2945. Ким гапираётганига эмас, нимани гапираётганига қара. Интиқом билан бошқарув йўқ, маслахатсиз тўғрилиқ йўқ, ёлғончи учун одамийлик йўқ. Дўстларингга ёмонлик етказадиган нарсани тилингга келтирма.

«Унванул байан» китобидан.

2946. Ҳавла бинт Ҳаким розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «Кимки бир манзилга тушиб, **«Аъузу бикалимаатиллааҳит-таамма мин шарри маа холақ»** («Аллоҳимнинг том калималари билан У яратган нарсаларнинг ёмонлигидан паноҳ тилайман») деса, то бошқа манзилга кўчгунича унга ҳеч нарса зарар етказмайди».

Имом Муслим, Имом Молик ва Термизийлар ривояти.

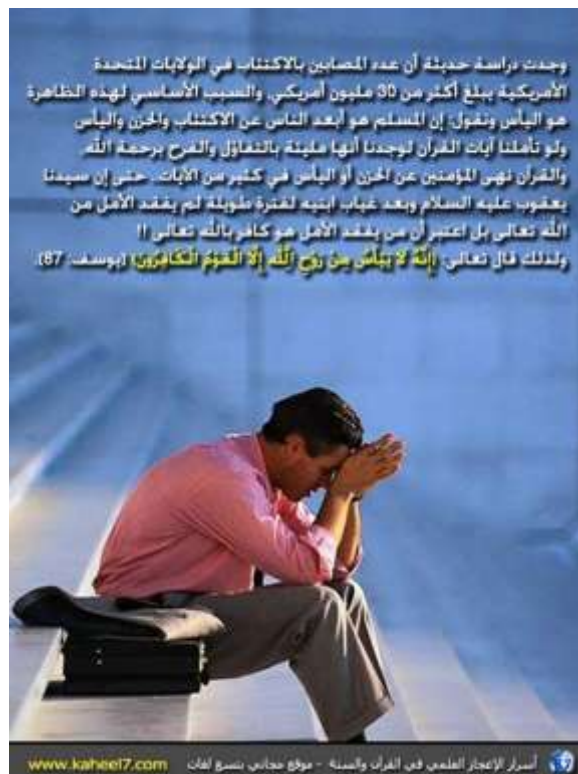
د أحمد عيسى المعصراوي

كلما رأيت مريضا ادع له بالشفاء ..
كلما رأيت أحدهم حزينا ادع له
بالسعادة ..

ادع لمن لا تعرف أيضا !!

يكفيك قول الملائكة : و لك بالمثل

2947. Бир беморни кўрсанг, ҳаққига шифо сўраб дуо қил. Ғамгин кишини кўрсанг, ҳаққига бахт сўраб дуо қил. Ўзинг танимаган кишининг ҳаққига ҳам дуо қилавер. Ахир фаришталар (биродарингнинг ҳаққига дуо қилганингда) «Сўраганинг ўзингга ҳам бўлсин», дейишлари кифоя қилади-ку!

2948. Ҳозирги замон олимларининг тадқиқотларига кўра, АҚШда 30 миллион америкалик тушкун кайфиятида яшайди. Бунинг асосий сабаби ноумидликдир. Биз баралла айта оламизки, мусулмонлар тушкунлик, ғамгинлик ва ноумидликдан йироқ кишилардир. Қуръон оятлари ҳақида фикр юритсак, келажакка умид, Аллоҳнинг раҳмати билан шод бўлиш ҳолатларини топамиз.

Қуръони каримнинг кўпгина оятлари мўминларни ғамгинликдан, ноумидликдан қайтаради. Яъқуб алайҳиссалом узок йиллар фарзандларидан айриликда қолганларида ҳам Аллоҳдан умид узмадилар, аксинча, ноумид бўлган киши Аллоҳга кофир бўлиб қолади, дедилар.

Аллоҳ таоло шундай марҳамат қилади:

«Аллоҳнинг раҳматидан ноумид бўлманглар. Аллоҳнинг раҳматидан фақат кофир қавмларгина ноумид бўлурлар» (Юсуф сураси, 87-оят).

2949. Аллоҳ кимнинг қалбини ёпиб қўйса, уни ҳеч ким оча олмайди.

2950. Ёмон гапдан тилингни тийганингдек, қулоғингни ҳам ёмон гап эшитишдан сақла, чунки ёмон сўзга қулоқ солсанг, ёмонликни сўзловчига шерик бўласан. Шундай экан, огоҳ бўл!

«Унванул байан» китобидан.

2951. Абдуллоҳ ибн Умар ибн Хаттоб розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам сафарга чиқсалар, шу куни кечаси шундай дер эдилар: **«Йаа арду! Роббий ва Роббукиллаах! Аъузу биллаахи мин шаррики ва шарри маа фийк, ва шарри маа хулиқо фийк, ва шарри маа йадиббу ʼалайк. Аъузу бика мин асадин ва асвад, ва минал хаййати вал ʼақроб, ва мин саакинил балади ва мин ваалидин ва маа валад»** («Эй Ер! Менинг ҳам, сенинг ҳам Роббинг Аллоҳдир. Аллоҳнинг номи билан сенинг ёмонлигиндан, сендаги ёмонликдан, сенда яратилган ёмонликдан, сенда судралиб юрадиганларнинг ёмонлигидан паноҳ тилайман. Ва яна шердан, ёмонлардан, илондан, чаёндан, ерда яшовчи жинлардан, иблис ҳамда шайтондан паноҳ тилайман»)

Абу Довуд ривояти.

Жобир розияллоҳу анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Агар сизларга жин ёки шайтон бирор суратда кўринса, азон айтинглар»**, деганлар.

Ибн Сунний ривояти.

Мақсад – унинг ёмонлигини азон айтиш билан даф этишдир, чунки шайтон азон овозини эшитгудек бўлса, орқасига қараб қочади. Биз бунга ўхшаш зикрларни «Фавқулудда ҳолатларда қилинадиган дуо ва зикрлар китоби»нинг аввалида зикр этганмиз. Бу ҳолат яна юзага келса, жин ва шайтонларни даф этишга тааллуқли Қуръон оятларини ўқиш керак бўлади.

2952. Дунё ғамини кўтариб олма, чунки у Аллоҳнинг измидадир.
Ризқ ғамини ҳам кўтариб олма, чунки у ҳам Аллоҳдандир.
Келажак ғамини юклаб олма, чунки у ҳам Аллоҳнинг измидадир.
Фақат бир ғамни, яъни қандай қилиб Аллоҳ розилигини топиш ғамини кўтаргин!

فائدة

ينبغي على المسلم إذا تصدق على فقير
ألا يقول له : ادع لي ..

(من طلب من الفقراء الدعاء أو الثناء خرج من هذه الآية
إنما تطعمكم لوجه الله لا نريد منكم جزاء ولا شكوراً)
ولهذا كانت عائشة إذا أرسلت إلى قوم بهديّة تقول للمرسول :
اسمع ما دعوا به لنا ؛ حتى ندعو لهم بمثل ما دعوا
ويبقى أجرنا على الله

اشتركوا معنا في صفحة الطريق الى الله
www.facebook.com/hatim9988

2953. Мусулмон киши камбағалга хайр-эҳсон ва садақа тортиқ қилса, «Ҳаққимга дуо қилинг», демаслиги керак, чунки камбағалдан дуо ёки мақтов талаб қилган одам ушбу оятнинг ҳукмидан ташқарига чиқиб кетади:

«Биз сизларни фақат Аллоҳнинг розилиги учун овқатлантирамиз. Бунинг эвазига сизлардан мукофот ёки ташуккур хоҳламасмиз» (Инсон сураси, 9-оят).

Шунинг учун Оиша розияллоҳу анҳо бирор қавмга ҳадя юборсалар, олиб борувчи кишига: «Бизнинг ҳаққимизга қилаётган дуосига қарагин, токи биз ҳам унинг дуоси каби дуо қилайлик, шунда ажримиз Аллоҳга қолади», дер эдилар.

2954. Ким Аллоҳдан мол-дунё сўраса, дуодан олдин истиғфор айтиб, гуноҳларига тавба қилиб олсин, чунки гуноҳлар дуонинг ижобат бўлишини тўсади ёки кечиктиради. Масалан, Сулаймон алайҳиссалом мулк сўрашдан олдин мағфират сўраганлар:

«Роббим, мени мағфират қилгин ва менга ўзимдан кейин ҳеч кимга муяссар бўлмайдиган мулк ҳадя этгин» (Сод сураси, 35-оят).

2955. Ғам-қайғудан эзилган табиатингга дам бер, роҳат олсин. Уни бироз ҳазил-ҳузул билан овунтир. Лекин ҳазилга йўл очар экансан, ҳазилинг таомга қўшилган туз миқдорича бўлсин.

«Унванул байан» китобидан.

2956. Анас розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Абу Толха билан Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламга йўликдик. София розияллоху анҳо у зотнинг туяларида мингашиб кетаётган эдилар. Мадина кираверишига етиб келганимизда «**Аайбуунаа, таайбуунаа, ьаабидуунаа, лироббинаа хаамидуун**» («(Аллоҳга) қайтувчилармиз, тавба қилувчилармиз, ибодат қилувчилармиз ва Роббимизга ҳамд айтувчилармиз») деб тўхтамай айта бошладилар. Шу ҳолда Мадинага кириб келдик».

Имом Муслим ривояти.

2957. Балoга гирифтор бўлган кишига кутилмаган томондан кушойиш келиши энг гўзал нарсадир. Ҳожар онамизга замзам сувини чиқарган Зотдан ўзимга ҳам, сизларга ҳам ортидан бахтсизлик келмайдиган кушойиш ва саодат сўраб қоламан.

2958. «(Зулайҳо) эшикларни беркитиб, «Бу ёққа кел!» деди. (Юсуф алайҳиссалом) «Аллоҳ сақласин!» деди» (Юсуф сураси, 23-оят).

Шу ҳолат телевизорда, мониторда ёки телефон жихозларида такрорланганда ҳам «Аллоҳ сақласин!» деб кўзимизни юма оламизми?

2959. Ички дунёнинг соф бўлса, Аллоҳ кутмаган томонингдан нур ато қилади. Шунда одамлар ҳам ўзинг билмаган томондан сени яхши кўриб қолади. Истаган нарсаларинг ҳам ўзинг билмаган томондан кела бошлайди.

Одам ажратмасдан, ҳаммага бирдай яхшилик қилган инсон чинакам покиза ният соҳибидир. Бошқаларни бахтли қилиш билан сенинг бахтинг камайиб қолмайди. Уларни ҳожатини чиқариш билан сенинг ризқинг камайиб қолмайди. Уларнинг саломат бўлиши сенинг офиятингни суғуриб олмайди.

Фақат пок ниятли бўлсанг кифоя...

2960. Кимки озод, олижаноб инсонларни ўзидан қочирса, улар ҳам ундай кимса билан улфат бўлиб яшашдан ўзларини четга тортишади. Кимки сирларини яширса, ўз роҳати билан эркин қолади.

«Унванул байан» китобидан.

2961. Муқим инсон бомдод намозидан кейин айтадиган зикрларни айтиш ва шу билан бирга куйидаги зикрларни ҳам адо этиш мусофирга ҳам мустаҳабдир.

Абу Барза розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам бомдод намозини ўқисалар, саҳобалар эшитадиган қилиб, «Аллоҳумма, аслих лий дийний аллазий

жаъалтаҳу ʻисмата амрий! Аллоҳумма, аслиҳ лий дунйаайаллатий жаъалта фийҳаа маъааший» («Аллоҳим, ишларимнинг покловчиси бўлган динимни ислоҳ қилгин! Аллоҳим, яшаётган дунёимни ислоҳ қилгин!») деб уч марта, «Аллоҳумма, аслиҳ лий аахиротиллатий жаъалта илайҳа маржиъий» («Аллоҳим, қайтар жойим бўлган охиратимни ислоҳ қилгин!») деб уч марта, «Аллоҳумма, аъузу биридока мин суҳтик! Аллоҳумма, аъузу бика» (Аллоҳим, Сенинг розилигинг ила ғазабингдан паноҳ тилайман! Аллоҳим, Сенинг номинг ила паноҳ тилайман!) деб уч марта, «Лаа мааниъа лимаа аътойт, ва лаа муътийа лимаа манаъта, ва лаа йанфаъу зал жадди минкал жадд» (Сен берганни тўсувчи йўқ. Сен тўсганни берувчи йўқ. Буюклик Сендадир, бошқанинг буюклиги фойда бермас) деб айтардилар (Ровий: «Буни сафарда айтганларини биламан, холос», деган).

Ибн Сунний ривояти.

2962. «Огоҳ бўлингизким, қалблар Аллоҳни зикр қилиш ила ором олур» (Раъд сураси, 28-оят)

Қалбда зулмғт бўлса, зикр ила нурафшон бўлур.

Қалбда тошбағирлик бўлса, зикр ила мулойимлашур.

Қалбда ғафлат бўлса, зикр ила хушёр бўлур.

Қалб ёлғиз бўлса, зикр унга ҳамроҳ бўлур.

2963. Бактерия хатарли бўлиб, у инсон саломатлигига таҳдид солади. У асосан инсон терисига таъсир ўтказиб, кўплаб касалликларга сабабчи бўлади. Узоқ ўрганиш ва тажрибалардан кейин олимлар ушбу тиббий ҳақиқатни кашф қилдилар:

Одам қўлларини ҳар куни, узлуксиз, тартиб билан ювиб юрса, ана ўша зарарли бактериялардан омонда қолади.

Субҳаналлоҳ! Шариат бизга ҳар куни беш марта ювинишни буюрган. Биз бу билан соғлигимизни ҳам муҳофаза қиламиз.

Аллоҳ таоло Моида сурасининг 6-оятда шундай деган:

«Эй иймон келтирганлар! Намозга турмоқчи бўлсаларингиз, юзларингизни ва қўлларингизни чиғаноқлари ила ювинглар. Бошларингизга масҳ тортинглар. Ва оёқларингизни тўпиқлари ила ювинглар».

Таҳорат олиш ва қўлларни узлуксиз ювиб юриш инсонни ушбу бактериялардан ҳамда юқумли ва хатарли касалликлардан сақлайди.

Ислом неъматини учун Аллоҳга ҳамд бўлсин!

2964. «Аҳлингизни намоз ўқишга буюринг ва ўзингиз ҳам бунда чидамли бўлинг! Биз сиздан ризқ сўрамаймиз, балки Ўзимиз сизга ризқ берурмиз. Чиройли оқибат (жаннат) – (аҳли) таквоникидир» (Тоҳа сураси, 132-оят)

Ҳофиз ибн Касир ушбу оятнинг тафсирида: «Агар намозни (қойилмақом килиб) адо этсанг, ўйламаган томонингдан ризқ келур», деганлар.

2965. Донишмандлардан бири айтди:
«Қуёш булут остида бўлса ҳам, унинг нури йўқолмаганидек, гўдак болалик хулқларига ғарқ бўлса-да, унинг ақл ғаризаси қолади».
«Унваанул байан» китобидан.

2966. Сафардан қайтиб, ўз шаҳрини кўрганда: «Айибуунаа, тааибуунаа, ьаабидуунаа, лироббинаа хаамидуун» деб, сўнгра: «Аллоҳуммажъял ланаа бихаа қороаран ва ризқон хасана» («Аллоҳим, бизни шу ерда қарор топтириб, гўзал ризқ ато этгин») дейиш мустаҳабдир.

2967. Одамларнинг қалби сенга нисбатан мусаффо бўлишини хоҳласанг, сен ҳам уларга нисбатан қалбингни мусаффо қилгин. Аллоҳ таоло бу ҳақда шундай деган:

«Яхшилик билан ёмонлик баробар бўлмас. Яхши бўлган нарса ила даф қил. Қарабанки, сен билан орасида адовати бор кимса худди кадрдон дўстдек бўлур» (Фуссилат сураси, 34-оят).

Изоҳ: Бу Ислом даъватчилари учун ғоят зарур сифатдир. Ҳар бир нарсани ёмонлик билан эмас, фақат яхшилик билан қарши олиш даражасига етган

даъватчигина катта муваффақиятларга эришади. Аммо бу сифатга эришиш осон эмас.

2968.

Такводор бўлмаган кимса одамларга таквони буюрар.
Табиб ўзи бемор бўла туриб, одамларни даволар.
Эй бошқаларга ақл ўргатувчи кимса!
Кел, аввал ўзингга таълим берақол.
Ўз нафсинг хатоларини тўғрилашдан бошла.
Аввал ўзингни тийсанг, демак, сен ҳақимсан.
Айтган нарсаларингга кулоқ тутиб, эргашувчилар бор.
Шундагина айтган сўзинг ва таълиминг наф берур.
Ўзинг қилиб юрган ишдан бошқаларни қайтарма.
Агар шундай қилсанг, жуда катта ор-номусга қолибсан!
Ибн Ражаб Ҳанбалий

2969. Фузайл ибн Иёздан Каломуллохдаги ушбу оят ҳақида сўрашди:
«Мана шу (жаннат неъматлари) сизларга — ҳар бир (Аллоҳга) қайтгувчи, (ўз аҳдини) сақлагувчи, ғайбдаги Раҳмондан кўрққан ва тавба-тазарруъли дил билан келганларга ваъда қилинаётган нарсалардир» (Қоф сураси, 33-оят).

У зот шундай дедилар: «Ана ўша қайтгувчи – холи жойда гуноҳларини эслаб, Роббига истиғфор айтадиган кишидир».

«Астағфируллоҳал ʼазийм ва атуубу илайҳ!»

2970. Шеър:

Батаҳқиқ тақдирлар қилсалар қўмак,

Ожизга огоҳни етказар бешак.

«Унваанул байан» китобидан.

2971. Ибн Аббос розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам сафардан қайтиб, аҳллари хузурига кирганларида «Тавбан-тавбан ли Роббинаа авбан, лаа юғодиру ҳавбан» («Роббимизга тавба, тавба деб қайтамыз, (бирор) гуноҳ қолдирмаслигини сўраймыз») дер эдилар.

Ибн Сунний ривояти.

2972. Ким зулм қилса, бироз ўтгач, ўзи ҳам зулм кўради. Ким зулмни қайтара олмайдиган заиф, ҳийласи оз кишига озор берса, ҳаёт унинг ўзига ҳам айнан ўша озорни татитади, эҳтимол ундан ҳам қаттиқроқ татитади. Айтишларича, бу ҳаёт гўё қарз тўлашдир. Эҳтимол, уни тўлаш вақти бироз кечикиши мумкин, лекин ё бу дунёда, ё охиратда тўланиши муқаррар!

2973. Инсон қалби ўлиб, ҳақни инкор қилса, унга на Қуръон ёдлаш, на ҳадис ўрганиш наф беради.

Шайх Муҳаммад Ғаззолий

2974. Баъзи ҳақимлар айтишди:

«Мол-дунёси камайганига хафа бўлиб, умри озайганига хафа бўлмайдиган кимсага хайронман.

Дунё ундан юз ўгирган, охират эса у томон юзланганига қарамай, ўзидан юз ўгирган нарсага юзланиб, ўзига юзланган нарсадан юз ўгирган кимсага ҳам хайронман».

Абуddунё роҳимахуллоҳнинг «Заммуд-дунё» китобидан.

2975. Сўралган нарса ҳар қанча оз, берилган нарса ҳар қанча кўп бўлмасин, сўрашнинг нархи беришдан баланддир.

«Унваанул байан» китобидан.

2976. Сафардан келган кишининг «Алҳамду лиллааҳиллазий салламак» (Сени саломат қилган Аллоҳга ҳамд бўлсин) дейиши ёки «Алҳамду лиллааҳиллазий жамаъаш-шамла бик» (сен билан тўплаб, жам қилган Аллоҳга ҳамд бўлсин) ёки шунга ўхшаш ҳамдларни айтиши мустаҳабдир. Зеро, Аллоҳ таоло: «Шукр қилсангиз, зиёда қиламан», деган.

2977. Муваффақиятсизликка учраб, ҳолинг паришон бўлиб, дилинг хира бўлганда ўзинга ўзинг: «Намознинг ҳаққини адо қилдингми? Мол-дунёнингдан закот чиқардингми? Қариндошларинг билан алоқа боғладдингми?» деб савол бер!

2978. Али ибн Абу Толиб розияллоху анху шундай дедилар:
«Одамларга уларнинг ақли кўтарадиган нарсани гапиринглар. Ёки Аллоҳ ва Унинг Расулини ёлғончи қилишни истайсизларми?»

Одамлар нотўғри тушуниб оладиган нарсани гапирманглар. Акс ҳолда Аллоҳ ва Унинг Расулини ёлғончи қилиб қўясиз!

2979. Улуғ тобеъин Саъид ибн Мусайяб роҳимахуллох шундай дедилар:
«Ота-онасига яхшилик қилган одам ёмон ўлим топмайди». Аллоҳим! Бизни ота-онасига яхшилик қилувчилардан қилгин!

2980. Шаҳватга (нафснинг ҳою-ҳавасларига) қул бўлиш ҳақиқий қулликдан ҳам оғирроқ хорликдир.

Ҳасадгўй одам бегуноҳ одамдан ғазабланади.

Гуноҳкор устидан қозонилган ғалаба уни кечиришга, ҳимоя қилишга кифоя қилади.

Қанча одамлар борки, ўзига зарар бўлиб қайтадиган нарсаларнинг кетидан қувиб юришибди.

Орзуларга суяниб қолиш аҳмоқларнинг ишидир.

Ҳақиқий ҳурлик бандадан умидвор бўлмасликдир. Бандадан умидвор бўлиш ҳақиқий қулликдир.

Оқилнинг гумони фолбинликдир (ўзи ақли бўла туриб гумонга бораверган киши фолбинга ўхшаб қолади).

Адоват қалбни банд қилиб қўяди.

2981. Ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам хузурларига бир бола келиб, «Эй Аллоҳниг Расули, мен ҳаж қилмоқчиман», деди. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам унга шундай деб дуо қилдилар: «Заввадакаллоохут-тақва, ва ваҷжаҳака филҳойр ва қафаакал ҳамма» («Аллоҳ сенга тақвони ҳамроҳ қилсин, яхшиликка юзлантириб, гамларга Ўзи кифоя қилсин») дедилар.

Ўша бола ҳаждан қайтгач, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг хузурларига келиб, салом берди. Шунда Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Қобилаллоҳу ҳажжак, ва ғофаро занбак ва ахлафа нафакотак» («Аллоҳ ҳажжингни қабул қилсин, гуноҳингни кечириб, харажатларингнинг ўрнини тўлдирсин»), дедилар.

Ибн Сунний ривояти.

2982. Кардиолог шифокорлар (юрак табиблари) тўсатдан юз берадиган юрак хуружининг олдини олиш учун кам еб, кам ичиш кераклигини айтишади. Аммо улар мевалар, кўкатлар, турли дон-дунлар, оз миқдорда туз ва ширинлик истеъмол қилиб туришни тавсия қилишади, чунки бу нарсалар кўплаб касалликларнинг олдини олади. Шифокорларнинг асримизда кўп учраётган касалликларга чалинмаслик учун тавсия қиладиган олтин маслаҳатларидан бири – еб-ичишда исроф қилмаслик, яъни ҳаддан ташқари тўйиб емасликдир.

Субҳаналлоҳ, Роббимиз Ўзининг муборак каломида ушбу олтин қоидани ҳам айтиб, марҳамат қилган экан: «Еб-ичинглар, аммо исроф қилманглар, чунки У Зот исроф қилувчиларни севмас» (*Аъроф сураси, 31-оят*).

قال ابن القيم - رحمه الله
« ونوم الصبحة يمنع الرزق
لأن ذلك وقت تطلب فيه الخليقة أرزاقها
وهو وقت قسمة الأرزاق
فتنومه حرمان إلا لعارض أو ضرورة »
زاد المعاد 4/222

2983. Тонги уйқу ризқни кесади, чунки бу пайтда барча махлуқотлар ризқ талабида ҳаракат қилаётган бўлади. Тонг ризқларни тақсимлаш вақтидир. Бирор жиддий зарурат юзасидан бўлмаса, тонгдаги уйқу маҳрумликдир.

2984. Етим биродарим! Эртага мактабга бир ўзинг келсанг-у, синфдошларинг оталари билан келса, асло хафа бўлма! Зеро, Аллоҳ таоло дунёдаги барча толиби илмларга етимликда ўсган зотдан – Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан таълим олишни буюрди.

2985. Бирорта кишига нисбатан кек сақламай кўйган эдим, адоват ғамидан кутулдим. Душманимни кўриб қолсам ҳам, ёмонликни ўзимдан даф қилиш учун унга албатта салом бераман.

«Унваанул байан» китобидан.

2986. Абу Ҳурайра розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам (ҳожиларни дуо қилганда) шундай дер эдилар: «Аллоҳуммағфир лил ҳаажжи ва лиман истағфаро лаҳул ҳаажжу» («Аллоҳим, ҳожининг ўзини ҳам, у истиғфор айтган кишиларни ҳам мағфират қилгин»).

Байҳақий ривояти. Ҳоким бу ҳадисни Имом Муслимнинг шартларига кўра саҳиҳ деганлар.

2987. Ҳасан Басрий роҳимахуллоҳдан: «Қиёмат куни қайси одам энг каттиқ оҳ-воҳ тортади?» деб сўрашди. У зот: «Аллоҳ берган ризқни Аллоҳга исбатан гуноҳ қилишга сарфлаган одам», дедилар.

2988. Аллоҳ таоло айтади:
«**Сен билмайсан, балки Аллоҳ бундан кейин бирор иш пайдо қилар?**»
(Талоқ сураси, 1-оят).

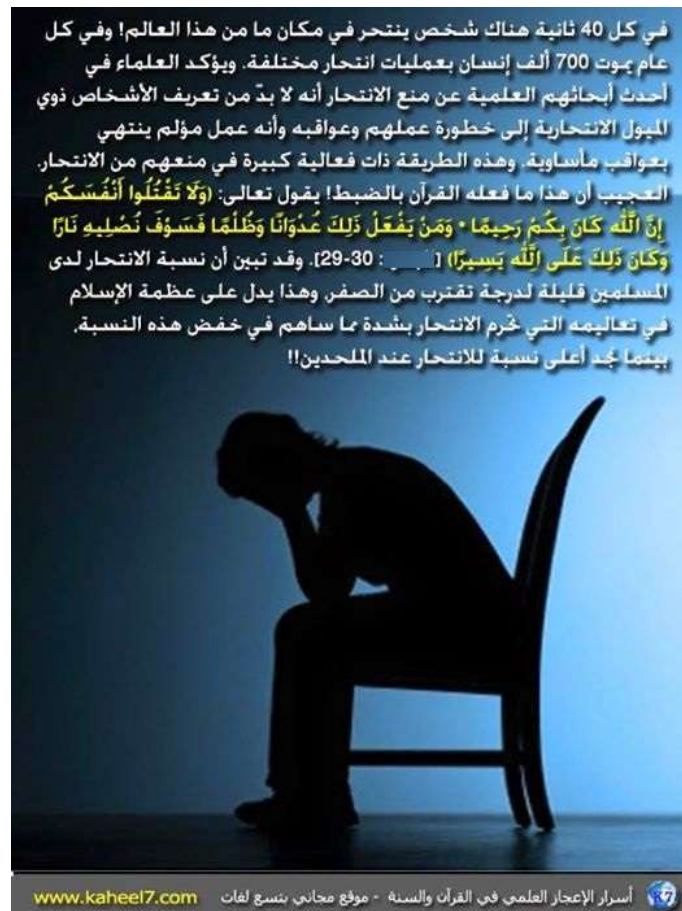
Инсон Аллоҳнинг қазою қадарига буткул рози бўлиб, қаноат қилиши керак. Шунда Аллоҳ таоло бунинг эвазига дунё ва охиратда биз учун хайрли нарсаларни беради.

2989. Инсоннинг ўн кунлик машаққат пайтида олган ўғит ва сабоқлари унинг ўн йиллик бахту саодат йилларида олган таълимидан устун келади, чунки кийинчилик рухни тарбиялайди.

2990. Нодоннинг сукут сақлаши пардадир, оқилнинг сўзлаши эса фахрланишдир. Киши жим турар экан, ҳайбатли кўриниб туради. Гапирганида эса ё ҳайбати ошади, ё мартабаси тушади.

2991. Статистик маълумотларга кўра, ҳар 40 сонияда дунё бўйича камида бир одам ўз жонига қасд қилар экан. Йил давомида 700 минг киши турли кўринишларда ўз жонига қасд қилади. Олимларнинг сўнгги илмий тадқиқотларида маълум бўлишича, ўз жонига қасд қилишнинг олдини олишда ўлимнинг оқибати, аянчли натижаси ва хатарлари ҳақида тушунча бериш яхши таъсир қилиб, ижобий натижа берар экан.

Буни қарангки, Аллоҳ таоло Қуръони каримда ушбу ҳолатни худди шу йўл билан муолажа қилган:

«Ўзингизни ўзингиз ўлдирманг. Албатта, Аллоҳ сизларга раҳмлидир. Ким бунни тажовузкорлик ва зулм ила қилса, уни дўзахга киритамиз. Бу эса Аллоҳга осондир» (Нисо сураси, 29-30-оятлар).

Мазкур маълумотларда мусулмонлар орасида ўз жонига қасд қилиш ҳолатлари деярли учрамаслиги айtilган бўлиб, бу нарса Ислom таълимотининг улуғлигига далoлат қилиши таъкидланган. Юқоридаги кўрсаткичнинг ниҳоятда камлиги ҳам Ислom таълимоти ўз жонига қасд қилишни шиддат билан қоралаш билан боғлиқдир. Ваҳоланки, динсиз кишиларда ўз жонига қасд қилиш ҳоллари ниҳоятда кўп учрайди.

من هو السعيد ؟

ومن هو الأسعد ؟

السعيد : من كان مع الله .

والأسعد : من كان الله معه .

اجتهد للأولى تُرْزَق الثانية

2992. Бахтли одам ким? Бахтли одам – Аллоҳ билан бирга бўлган кишидир.

Ундан ҳам бахтли одам ким? Ундан ҳам бахтли одам – Аллоҳ бирга бўлган кишидир.

Биринчи мақомда бўлишга ҳаракат қилсанг, иккинчи мақомга ҳам эришасан!

2993. Ҳасан Басрий шундай дедилар: «Ҳар бир умматнинг ибодат қиладиган бут-санам бўлади, бу умматнинг бут-санам динору дирхамдир».

د أحمد عيسى المعصراوي

أخاف من ذنوبٍ نسيتهُ ولم تنسها يا الله فاغفر لي
ما تقدم من ذنبي وما تأخر.
يارب حسن الخاتمة

2994. Аллоҳим! Ўзим унутган, аммо Сен унутмаган гуноҳлардан кўрқаман.
Аввалгию кейинги гуноҳларимни мағфират қил!
Роббим! Хотимамни гўзал қил!

2995. Гапирганда одобга риоя қилиш ақлнинг мевасидир.
Очкўзда хаё йўқдир.
Ўзгалардан ибратлана олган киши бахтлидир.
Ҳикмат мўминнинг йўқотган нарсасидир.
Ҳақиқий ёмонлик ёмон айбларни ўзида мужассам қилувчидир.
Кишининг ростгўйлиги унинг нажотидир.
«Унваанул байан» китобидан.

2996. Барака Аллоҳнинг лашкарларидан бири бўлиб, уни Ўзи хоҳлаганига нозил қилади. Агар у мол-дунёга тушса, мол-дунё кўпайиб кетади. Фарзандга ато этилса, бола салоҳиятли бўлади. Танага берилса, тана бақувват бўлади. Вақтга ато этилса, инсон узок умр кўради. Қалбга индирилса, инсонни бахтиёр қилиб юборади.

Аллоҳим! Барча нарсада баракот ато қилгин!

2997. Жаннат дегани фақат дарахтлар, мевалар, анвойи таому ичимликлар, хурлар, анҳорлар ва қасрлари бор жойнинг номигина эмас. Кўпчилик жаннатни номлашда хатога йўл қўяди. Жаннат мутлақ неъматлар диёридир.

Жаннатдаги энг улуғ неъмат:

- Аллоҳ таолонинг дийдорини кўришда;
- У Зотнинг сўзларини тинглашда;
- Аллоҳга ва Унинг розилигига яқин бўлиш туфайли қувонишда;
- у ердаги лаззатларнинг, яъни беқиёс егуликлар, ичимликлар, либосу кўринишнинг абадийлигидадир.

2998. Қандай замонларга қолдик!

Одамларнинг фақат гапига эътибор беришади, ҳис-туйғусини ҳисобга олишмайди.

2999. Ер билан Қуёш орасидаги масофа тахминан 29 миллион мил экан. Шунчалик масофада туриб ҳам жазирама иссиқдан шикоят қилиб қоламиз. Ахир Қиёмат куни қуёш шундоққина бошимизнинг устига яқинлаштириб қўйилади-ку?!

Аллоҳим! Ўзингни соянгдан бошқа соя йўқ кунда бизларни соялантир!

3000. Неъматнинг бир тарафи етса, кам шукр қилиб, унинг қолган тарафларини ҳам қўлдан чиқариб юборманг.

Тилига эгалик қилолмаган афсус-надоматда қолади.

Юз-кўзнинг ҳар тарафга аланглайвериши, тилнинг каловланавериши инсоннинг ичида яширин нарсаларини ошкор қилиб қўяди.

«Унванул байан» китобидан.

3001. Касаллик ҳам бир неъматдир. Аммо унинг қадрини охиратда, яъни оғриқлар гуноҳларимизга каффорат бўлганида биламиз. Шунинг учун беморликда ғазаб қилманглар, ноумид ҳам бўлманглар.

Гуноҳларимизнинг кечирилишига қанчалар муҳтожмиз ахир!

3002. Бомдод намози ҳар тонгда топшириладиган имтиҳондир. Тўшагидан сакраб туриб, намозни ўқиган одам имтиҳондан муваффақиятли ўтган бўлади. Тўшагига ўраниб, намозга дангасалик қилганлар эса ҳасрату надоматда қолади.

3003. Замонавий илмий тадқиқотлардан маълум бўлишича, ухлаган пайтда чироқни ёниқ қолдириш инсон миясининг муҳим жойларига таъсир қилиб, турли изтиробларга (депрессия) ҳамда семириб кетишга сабаб бўлади. Шунинг учун олимлар тана ва мия дам олиши учун тунда чироқларни ўчириб ётишни тавсия қилишади.

Субҳаналлоҳ! Олимлар йигирма биринчи асрдагина аниқлаган илмий кашфиётни бундан ўн тўрт аср муқаддам Набий соллаллоху алайҳи васаллам

айтиб кетган эканлар: «Ухлаганда чироқларни ўчиринглар» (Абу Довуд ривояти).

Ушбу ҳадис Набий алайҳиссаломнинг содиқул масдук* эканлигига далолат қилмайдими?

* Содиқул масдук – Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сифатлари. Содиқ – фақат рост сўзловчи, ҳақни айтувчи, барча сўзу амалида садоқатли. Масдук – рост сўз тингловчи, сўзи ўз тасдиғини топадиган.

3004. Имом Шофеъий роҳимаҳуллоҳ шундай деган эканлар: «Илм мажлисига қоғоз-қаламсиз келган одам худди тегирмонга буғдойсиз келган кишига ўхшайди»

Халил ибн Аҳмад: «Ёзиб қолдирилган нарса сақланиб қолади. (Ёзмасдан, фақат) ёд олинган нарса қочиб кетади», деганлар.

3005. Ибн Муътаз шундай дебдилар: «Ёлғончи одамни эшитишга мажбур бўлиб қолсанг, гапини тасдиқлама, аммо уни ёлғончиликда айблаётганингни

ўзига билдириб ҳам қўйма, чунки ёлғончилигини ўзига айтганинг билан кечса, сендан кечиши мумкин, лекин ўзининг ёлғончи табиатидан кечмайди».

«Унванул байан» китобидан.

3006. Таом тортилганда айтиладиган дуо.

Абдуллоҳ ибн Амр ибн Осс розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламга таом тортиқ этилса, шундай дер эдилар: «Аллоҳумма, баарик ланаа фий маа розақтанаа ва қинаа ъазаабан-наар. Бисмиллаҳ» («Аллоҳим, бизга берган ризқингга баракот бергин ва бизни дўзах азобидан сақлагин. Аллоҳнинг исми билан...»)

Ибн Сунний ривояти.

د أحمد عيسى المعصراوي

انهر ابنك عندما ينقل إليك أخبار الآخرين حتي لا
يتعود علي التجسس ونقل الاخبار

3007. Фарзандларингиз сизга бировлар ҳақида гап айтиб келса, уларни жеркиб беринг. Шунда улар айғоқчилик ва чақимчиликка одатланишмайди.

3008. Олимларнинг аниқлашича, кексаликка қадам қўйган кишилар қариб қолса ҳам ишлашда давом этишлари лозим экан, уларнинг бирдан ишдан тўхтаб олишлари эса хато бўлар экан. Маълум ёшдан кейин бирдан ишдан тўхтаб қолганлар қариликдаги касалликларга кўпроқ чалинар экан.

Субҳаналлоҳ! Ислонда меҳнат фаолиятини тўхтатиб, нафақага чиқиш деган нарса йўқ. Аксинча, мусулмон одам ҳаётининг охири лаҳзасигача ибодатда, фарзанд тарбиясида, оила раҳбарлигида, ижтимоий меҳнатда бардавом бўлади.

Аллоҳ таоло шундай марҳамат қилади:

«Сизларга аниқ нарса (яъни ўлим соати) келгунича Роббингизга ибодат қилинг!» (Ҳижр сураси, 99-оят).

Оятдаги «аниқ нарса» ўлимдир. Бинобарин, ўлим тўшагида ётган одам учун ҳам ибодат давомийдир.

Ислон неъматини учун Аллоҳ таолога ҳамд бўлсин!

3009. Бир киши дўстидан: «Уйингдан ишхонангга қанча вақтда борасан?» деб сўради. У: «Йўлда машиналар тикин бўлса, 800 марта тасбеҳ айтгунимча етиб бораман, тикин бўлмаса, 250 марта тасбеҳ айтгунимча етиб бораман», деб жавоб берди.

Нақадар гўзал жавоб, нақадар гўзал тушунча!

Саҳобалардан бири: «Бир куни Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга саҳарлик қилдик. Кейин намозга турдик», деди. Эшитиб турганлар: «Шу иккисининг (яъни саҳарлик билан бомдоднинг) ораси қанча муддат эди?» дейишди. Шунда саҳоба: «Эллик оят ўқиш миқдорича», деди.

Қаранг-а! Вақт ўқилган оятлар миқдори билан белгиланмоқда!

Ҳа, бу зотлар Қуръонни улуғлаш билан буюк бўлишган!

3010. Сукут сақлашни одат қилган инсон гўё ҳайбат либосини ёпиниб олгандек бўлади, бу либос унинг айбларини одамлар кўзидан яширади.

Оқилнинг тили дилида, жоҳилнинг дили тилидадир.

*Сукут либосига бурканган инсон
Шаксиз қўшилгайдир ҳайбат элига
Қалбига ўрнашган оқилнинг тили,*

Жоҳилнинг қалби-чи, кўчган тилига...
«Унванул байан» китобидан.

3011. Умар ибн Абу Салама розияллоху анҳудан ривоят қилинади:
«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам менга «(Овқатланаётганда) Аллоҳнинг исмини зикр қилгин ва ўнг қўлинг билан егин», дедилар».
Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Оиша розияллоху анҳодан ривоят қилинади:
Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: «Бирортангиз (овқат) ейдиган бўлса, таомнинг аввалида Аллоҳнинг исмини зикр қилсин (яъни «Бисмиллаах» десин). Аввалида Аллоҳнинг исмини зикр этишни унутса, «Бисмиллааҳи аввалаҳу ва ахироҳу» («Аввалига ва охирига бисмиллаҳ») десин».
Абу Довуд ва Термизийлар ривояти.

Жобир розияллоху анҳудан ривоят қилинади:
Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламдан қуйидагиларни эшитдим:
«Ким уйига кираётганида ва таом пайтида Аллоҳни зикр қилса, шайтон шерикларига: «Энди сизларга ётоқ ҳам, овқат ҳам йўқ», дейди. Ким уйига кираётганда Аллоҳни зикр қилмаса, шайтон шерикларига: «Ётоққа етишдиларинг», дейди. Таом пайтида ҳам Аллоҳни зикр қилмаса, шайтон шерикларига: «Овқатга ҳам, ётоққа ҳам етишдиларинг», дейди».
Имом Муслим ривояти.

Анас розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Абу Талха ва Умму Сулаймлар Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламни овқатга таклиф қилишди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўн киши билан бирга келишга изн сўрадилар. Улар ўша ўн кишига ҳам изн беришди. Ушбу ўн киши овқат тановул қилгани киришганда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Аллоҳнинг исмини зикр қилиб енглар»**, дедилар. Улар овқатдан ейишди. Шу куни улардан ташқари яна саксон киши ҳам овқат еди. Бу Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг зоҳирий мўъжизаларидан бири эди».

Имом Муслим ривояти.

Ҳузайфа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга овқатга ўтирсак, у зот қўлларини узатмагунларича биз узатмас эдик. Бир куни у зот билан бирга таом еб ўтирган эдик, бир қизча келиб, бирдан овқатга қўл узатиб қолди. Шунда у зот унинг қўлидан ушлаб, четга олиб қўйдилар. Бироздан сўнг бир аъробий келиб, у ҳам қўл узатмоқчи бўлган эди, унинг ҳам қўлидан ушлаб, четга олиб қўйдилар. Сўнгра шундай дедилар: **«Шайтон Аллоҳнинг исми зикр қилинмаган овқатни ўзига ҳалол қилиб олади. Боя у овқатни ҳалол қилиш учун мана бу қизча билан келди, шунинг учун мен унинг қўлидан тутдим. Бироздан кейин у овқатни ҳалол қилиш учун мана бу аъробий билан келган эди, унинг ҳам қўлидан тутдим. Нафсим қўлида бўлган Зотга қасамки, унинг (шайтоннинг) қўли шу икковининг қўли билан менинг кафтимда»**. Шундан сўнг Аллоҳ исмини зикр қилиб, овқатни тановул қилдилар».

Имом Муслим ривояти.

Умайя ибн Махший розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ўтирган эдилар, бир киши овқат еди, бироқ охириги луқма қолгунча ҳам Аллоҳнинг исмини зикр қилмади. Ниҳоят, ўша охириги луқмани оғзига солаётганида «Бисмиллааҳи аввалаҳу ва ахиरोҳу» (аввали-ю охирига Бисмиллаҳ), деди. Буни кузатиб турган Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам кулдилар, сўнгра: **«Шайтон унинг овқатига шерик бўлиб, бирга еяётган эди. Аллоҳ исмини зикр қилган эди, шайтон қорнидагини қайт қилиб юборди»**, дедилар.

Абу Довуд ва Насаий ривояти.

Ушбу ҳадиснинг шарҳида айтилишича, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бу кишининг «Бисмиллаҳ»ни айтмаганини кейин билиб қолдилар. Аввалроқ билганларида жим турмай, эслатган бўлар эдилар.

Оиша розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам олтига саҳоба билан овқатланаётган эдилар, бир аъробий келиб, икки луқма олдию, овқатнинг ҳаммасини еб қўйди. Шунда Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Аллоҳнинг исмини зикр қилса, сизлар ҳам тўяр эдиларинг»**, дедилар.

Имом Термизий ривояти.

Жобир розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Ким овқатланаётганида Аллоҳнинг исмини зикр қилишни унутса, овқат еб бўлганидан кейин «Қул хуваллоҳу аҳад»ни ўқисин»**.

Имом Термизий ривояти.

Уламолар таомнинг аввалида «Бисмиллаҳ» дейиш мустаҳаб эканига иттифоқ қилишган. Бир киши таомнинг аввалида қасданми, унутибми, мажбуранми ёки бошқа сабабларга кўра ожиз бўлибми, «Бисмиллаҳ»ни айтмаган бўлса, кейин овқатни еяётган пайтида эсига тушиб қолса, юқоридаги хадисга мувофиқ, «Бисмиллаҳи аввалаҳу ва ахироҳу» дейиш ҳам мустаҳабдир. Худди шунингдек, сув, сут, асал, шўрва ва бошқа ичимликларни ичишда ҳам «Бисмиллаҳ» айтилади. Баъзи уламоларимизнинг фикрича, «Бисмиллаҳ»ни баландроқ айтиш мустаҳабдир, шунда бошқалар ҳам эшитиб, эсига тушиб, «Бисмиллаҳ»ни айтади.

في حياتك 4 أنواع من الناس لا يجب
أن تنساهم: من ساعدوك في محنتك ،
ومن آمنوا بك رغم شكك في نفسك ،
و من ساعدوك بلا مقابل ،
و من جعلوا حياتك أفضل .

3012. Ҳаётинда тўрт хил одамлар борки, сен уларни асло унутмаслигинг керак:

1. Қийинчилик пайтида сенга ёрдам берган киши.
2. Ўзинг ўзинга ишонмай турган пайтда сенга ишонган киши.
3. Сенга эвазсиз (Аллоҳ йўлида) ёрдам берган киши.
4. Ҳаётигингнинг яхши томонга бурилишига ҳисса қўшган киши.

3013. Уламоларнинг тажрибасидан маълумки, ким дарғазаб бўлаверса, ҳар куни таҳорат билан 300 марта истиғфор айтсин (*Астағфируллоҳал ғазийм ва атуубу илайҳ – Буюк Аллоҳдан мағфират сўрайман ва Унга тавба қиламан*)

أثناء خروجك من البيت ستلقى صنفين من النساء
الصنف الأول: امرأة قد ابتليت بمرض امرأة العزيز. قد
تجملت و تعطرت و تبرجت، ولسان حالها يقول: "هيت
لك"
الصنف الثاني: امرأة قد تسترت و تحجبت ولكن
الجأتها الظروف للخروج لقضاء حوائجها، ولسان حالها
يقول: " حتى يصدر الرعاء و أبونا شيخ كبير"
مع الصنف الاول [تصرف كتصرف يوسف عليه
السلام، غض بصرك وقل "معاذ الله"
مع الصنف الثاني [تصرف كتصرف موسى عليه
السلام، قدم المساعدة بأدب، و امض في حاجتك
"فسقى لهما ثم تولى الى الظل"
- فإن "عفة يوسف" كانت سببا في أن أصبح عزيز
مصر،
- و "شهادة موسى" كانت سببا في أن رزقه الله
الزوجة الصالحة والمأوى.
اللهم ارزقنا العفاف وأستر عامة بنات المسلمين.

3014. Уйдан кўчага чиққанинда икки хил тоифадаги аёлларга дуч келасан.

Биринчи тури: Юсуф сурасида айтилган Миср азизининг хотини мубтало бўлган касалликка чалинган аёллар. Улар чиройли кийиниб, атир сепиб, очик-сочик кўчага чиқишади ва Юсуф сурасининг 23-оятда айтилганидек, «Бу ёққа кел!» дейишгача бориб етишади.

Иккинчи тури: Авратини ёпиб, зийнатларини тўсиб чиққан аёллар. Уларни мажбурият кўчага олиб чиққан бўлади. Улар Қасос сурасининг 23-оятда айтилган Шуъайб алайҳиссаломнинг икки қизи: «Чўпонлар қайтмагунича молимизни суғора олмаймиз, отамиз эса қариб қолган», дейишади, холос.

Биринчи тоифадаги аёлларга худди Юсуф алайҳиссаломдек муомала қиласан, яъни кўзингни тиясан, ўзига чорлаб қолса, «Аллоҳ сақласин!» деб ўзингни ундан узоқ тутасан.

Иккинчи тоифа аёлларга эса Мусо алайҳиссаломдек муомала қиласан, яъни оятда айтилганидек, одоб билан уларга ёрдам берасан-да, йўлингга давом этасан.

«Шунда у уларнинг молини суғориб берди, сўнгра сояга қайтди»
(Қасос сураси, 24-оят)

Юсуфнинг ҳаё ва иффати унинг мартабасини Мисрга вазири даражасига олиб чиқди. Мусо алайҳиссаломнинг ғайрат ва матонати уни солиҳа аёл ва масканга мушарраф қилди.

3015. Донишманд айтди: «Очиқ юз тилнинг таржимони, тил эса қалбнинг саҳифасидир. Гул мевага айланганидек, очиқ юз саховатнинг аломатидир. Оқилнинг тили дилида, аҳмоқнинг дили тилидадир».

«Унванул байан» китобидан.

3016. Жобир розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллаллоху алайхи васаллам бир моховнинг қўлидан ушлаб, уни товоққа кўйдилар-да: **«Кул бисмиллаах, сиқотан биллаах ва таваккулан ьалайх»** («Аллоҳга ишониб, Унга таваккал қилиб, Унинг исмини билан еявер») дедилар.

Абу Довуд, Термизий ва Ибн Можалар ривояти.

mashaher
قال الحسن البصري :
لا أظن أن الله يعذب رجلاً استغفر..
فقليل لماذا؟!
قال : من الذي ألهمه الاستغفار؟
فقليل : الله
فقال الحسن :
كيف يلهمه الاستغفار ويريد به أذى؟!
((وما كان الله معذبهم وهم يستغفرون))

3017. Бир куни Ҳасан Басрий «Менимча, Аллоҳ истиғфор айтган кишини азобламайди», дедилар. «Нима учун?» дейишди. У зот: «Ахир, истиғфор айтишига ким илҳом берди?» дедилар. Атрофдагилар: «Аллоҳ», дейишди. Ҳасан Басрий: «Унинг кўнглига истиғфорни солган Зот қандай қилиб уни азоблайди?», дедилар.

«Модомики истиғфор айтар эканлар, Аллоҳ уларни азобламайди»
(Анфол сураси, 33-оят).

عبدالعزیز الطریفی

إذا عجز الشيطان عن إيقاع
الإنسان بالمعصية صرفه عن
الطاعة وإذا عجز عن صرفه عن
الطاعة صرف نيته لغير الله، لا يمل
حتى يجعله لا يدرك رحمة الله

3018. Шайтон инсонни гуноҳ-маъсиятга дучор қилмоқчи бўлса, уни тоат-ибодатдан буриб қўяди. Агар тоат-ибодатдан буриб қўя олмаса, ниятини Аллоҳдан бошқага буриб қўяди. Хуллас, шайтон инсонни Аллоҳнинг раҳматини топа олмайдиган даражага олиб чиққунча эринмайди.

ما معنى أن يقول يوسف عليه السلام في ختام المحن
التي مرَّ بها: (وقد أحسن بي)، فلم ير من ربه إلا
الإحسان، وهو شأن أقوىاء الإيمان على مر الأزمان.

Khaled Abu Shadi

3019. Юсуф алайҳиссалом бошларига тушган қийинчиликлардан кейин:
«Аллоҳ менга яхшилик қилди», дедилар (*Юсуф сураси, 100-оят*).

Буни қандай тушуниш мумкин? Бунинг маъноси шуки, бошларига
нимайки тушмасин, у зот Роббимиздан келган ишларда фақат яхшиликни кўра
олдилар!

Иймони кучли зотлар замонлар оша ана шундай бўлишган!

3020.

Сукут – саломатлик, зийнатдир жимлик,
Сўзласанг, гапларинг кўпаймасин, оҳ.
Сукут қилсам, сира чекмадим афсус,
Кўп бор пушмон бўлдим гапирганим чоғ.

«Унванул байан» китобидан.

3021. Абу Умома розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Дастурхон йиғиштириб олингач, Расулulloх соллаллоху алайхи васаллам шундай дер эдилар: **«Алҳамдулиллааҳи касирирон, тоййибан, мубаарокан фийҳи, ғойро макфиййин, ва лаа муваддаъин, ва лаа мустағнан ъанҳу Роббанаа»**, дер эдилар.

(«Ўзидан ўзга кифоячи бўлмаган, тарк қилинмайдиган, беҳожат ҳам бўлинмайдиган Аллоҳга беадад, пок, муборак ҳамдлар бўлсин!»)

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

3022. Инсон ҳаётда бардавом бўладиган бахт-саодатга тоат-ибодат билангина эришади.

«Эркагу аёл, ким мўмин ҳолида яхши амал қилса, ҳаётларини гўзал қиламиз ва қилиб юрган амалларининг энг гўзалига бериладиган ажр ила мукофотлармиз» (Наҳл сураси, 97-оят).

3023. Тарбия туркумидан:

Ўғлингга у лол қолиб, тақлид қиладиган йўлбошчи керак, унинг маънавиятини парчалайдиган танқидчи эмас.

3024. Қалб қотишининг сабабларидан бири – беҳуда, миш-миш нарсаларни гапириб, ғийбат қилувчи кимсалар билан ўтиришдир. Бундай кимсаларга ҳамроҳ бўлиш қалбни қотириб, зикрдан буриб юборади.

3025. Донишмандлардан бири деди: «Ким сирини бировларга очиб, роҳат топаман деб ўйласа, ақлига тухмат қилган бўлади. Зеро, сири билан ёлғиз қолишнинг машаққати шерикларига айтиб, сири ёйилиб кетишнинг машаққатидан енгилроқдир».

*Сирга шерик қилсанг кимнидир тугал,
Муқаррар бир куни ўйга толишинг.
Бунинг азобидан минг бора афзал
Сирнинг ўзи билан ёлғиз қолишинг...*

«Унванул байан» китобидан.

3026. Бошқа бир ривоятда айтилишича, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам овқат еб бўлгандан кейин дастурхон йиғиштирилгач, «Алҳамдулиллааҳиллазий кафаанаа ва арваанаа ғойро макфиййин ва лаа макфуурин» («Бизга кифоячи бўлган, бизни қондирган, Ўзидан ўзга кифоячи бўлмаган, инкор қилинмаган Аллоҳга ҳамдлар бўлсин») дер эдилар.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «Бандалар бирор таом еб ёки бирор ичимлик ичиб, ҳамд айтишса, Аллоҳ таоло рози бўлади».

Имом Муслим ривояти.

د أحمد عيسى المعصراوي

(ووجدوا ما عملوا حاضراً)

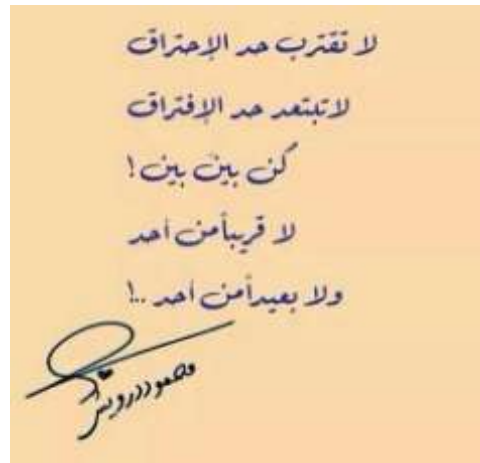
كُلُّ مَا خَطَّتْ يَدَاكَ

سَتَجِدُهُ حَاضِراً أَمَامَ مَوْلَاكَ

فراقب ما تصنع وما تقول وما نويت على فعله.

3027. «Қилиб ўтган барча амалларини ҳозиру нозир ҳолда топулар»
(Каҳф сураси, 49-оят)

Қўлинг теккан ҳар бир нарсани Роббингнинг ҳузурида топасан. Шундай экан, бир нарса қилишингдаги, бир нима дейишингдаги ва бир нима қилмоқчи бўлганингдаги ниятингга ҳушёр бўл!

3028. Куйиб-ёниб кетадиган даражада яқинлашиб юборма. Ажралиб кетадиган даражада узоқлашиб ҳам кетма. Шу иккисининг ўртасида бўл. Бирор кишига жуда яқинлашиб ҳам, жуда узоқлашиб ҳам кетма!

3029. Америкалик олимлар олиб борган тадқиқотлардан, шунингдек, мусулмон уламоларнинг изланишларидан маълум бўлишича, Аллоҳ таоло ҳақида фикр юритиш инсоннинг руҳий изтиробларини енгиллатар экан.

Мутахассисларнинг таъкидлашича, Аллоҳ таолога иймон келтирган, шифо беришга фақат Аллоҳ таоло қодир эканига эътиқод қилган одамлар динни инкор қилувчи даҳрийларга қараганда кўпроқ ва тезроқ шифо топар экан. Тадқиқотларнинг натижасига кўра, Аллоҳ таоло ҳақида тафаккур қилиш асносида мияда содир бўладиган электромагнит тўлқинларда ўзгариш юзага келади. Шунинг учун шифокорлар беморларга кўпроқ зикр қилиб, дуога машғул бўлишни тавсия қилишади. Бу нарса беморнинг шифо топишида, хусусан, сурункали касалларда катта ёрдам беради. Шунингдек, тадқиқотчилар Аллоҳни зикр қилган инсон организмида муайян гормонлар ажралиб чиқиб, юрак фаолиятига ҳамда умуман одамнинг руҳий ҳолатига ижобий таъсир қилишини ҳам таъкидлашган.

Субҳаналлоҳ! Роббимиз бизга Ўзини зикр қилишни буюрган ва Ўзининг зикри ила қалблар ором топишини жорий қилиб қўйган!

«Улар иймон келтирган ва қалблари Аллоҳни зикр қилиш ила ором оладиган зотлардир. Огоҳ бўлингизким, Аллоҳни зикр қилиш ила қалблар ором олур» (Раъд сураси, 28-оят).

3030. Шеър:

«Киши ўз тили билан бир ёмонликни юзага чиқарса ва бошқани ўша айб билан маломат қилса, у аҳмоқдир. Сирни яширишга ўзингнинг юрагинг торлик қилар экан, Сирингни айтган одамингнинг юраги ундан ҳам тордир. «Унванул байан» китобидан.

3031. Абу Саид Худрий розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам овқат еб бўлгандан кейин «Алҳамду лиллаҳиллазий атъаманаа ва сақонаа ва жабаланаа муслимийн» («Бизни едирган, ичирган ва мусулмон қилиб қўйган Аллоҳга ҳамд бўлсин») дер эдилар.

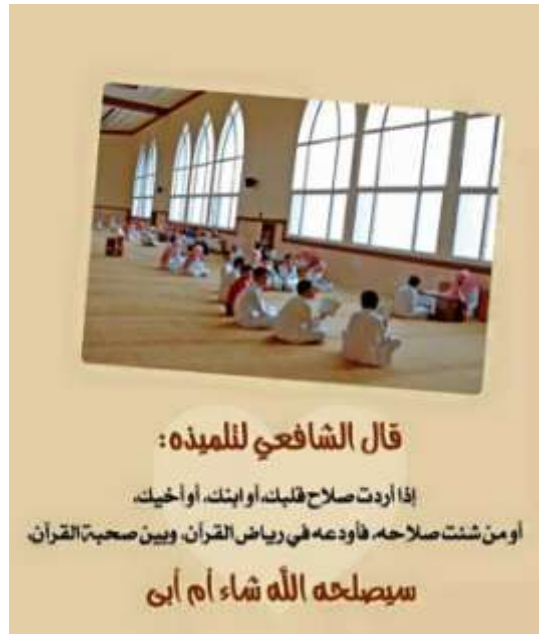
Абу Довуд «Жомеъ» китобларида, Термизий «Шамоил» китобларида ривоят қилишган.

3032. Аллоҳнинг тоатида ўтказилмаган умр нуқсонлидир.

3033. Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоху анху айтдилар:
«Бировни мақташга ёки ёмонлашга шошилма, чунки кўпинча бугун сени хурсанд қилганлар эрта-индин хафа қилиши ҳам мумкин».

3034. Имом Шофеъий шогирдларига шундай дер эдилар:
«Қалбим салоҳиятли бўлсин десанг, ёки фарзандинг, биродаринг ё бошқа бирор кишининг солиҳ бўлишини истасанг, уни Қуръон бўстонидаги Қуръон суҳбатига чорла. У хоҳлайдими, йўқми, (модомики Қуръонга машғул экан) Аллоҳ унга салоҳият бераверади».

3035.

Икки иш борки, улар эркин кишининг бор эркини кемтик қилиб қўяди (гўё эғнидаги озодлик тўнига чанг солиб, унинг бир қисмини юлиб олади). Булар сирни очиш ва яхшилиқни қабул қилишдир.

Бир кишига сирингни очсанг, энди уларнинг фош бўлишидан қўрққанинг учун хорликка рози бўласан.

Бир киши сенг яхшилиқ қилган бўлса, унга таъзим қилиб, миннатдорчилик билдиришга мажбурсан.

«Унванул байан» китобидан.

3036. Абу Айюб Холид ибн Зайд ал-Ансорий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам бирор нарса есалар ёки ичсалар, «Алҳамду лиллааҳиллазий атъама, ва сақо, ва саввағоҳу ва жаъала лаҳу махрожа» («Едирган, ичирган, ҳазм қилдирган ва уни чиқадиган қилиб қўйган Аллоҳга ҳамд бўлсин») дер эдилар.

Абу Довуд ва Насайлар саҳиҳ санад ила ривоят қилишган.

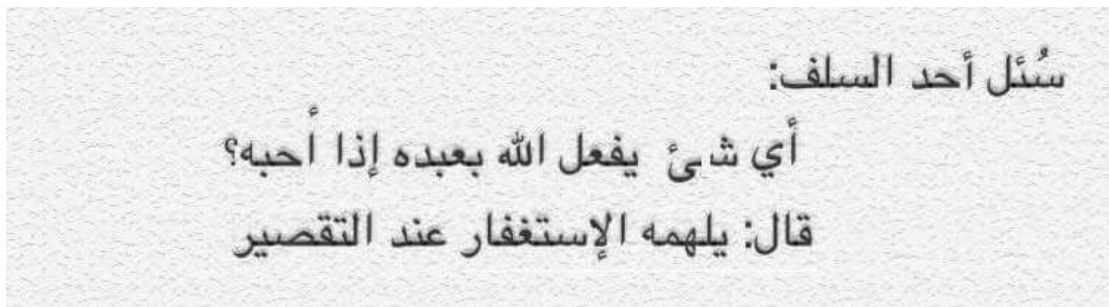

د احمد عيسى المعصراوي

البنك الوحيد الذي له فروع في
الدنيا والآخرة هو بنك "الصدقة"
تودع فيه بدنياك وتسحب منه في
آخريتك.
نشط حسابك

3037. Дунёда ҳам, охиратда ҳам филиали бор биргина банк бор. Бу – Садақа банкидир. Сен унга бу дунёда омонат қўясан ва охиратда қайтариб оласан. Мана шу банкдаги ҳисоб рақамингни тўлдиришда фаол бўл!

3038. Солиҳ салафларнинг биридан: «Аллоҳ бир бандани яхши кўриб қолса, уни нима билан машғул қилиб қўяди?» деб сўрашди. У зот: «Камчиликка йўл қўйган пайтда истиғфор айтишга илҳомлантириб қўяди», деб жавоб берди.

والأسباب الجليلة لمحبة الله تعالى عشرة أشياء ذكرها ابن القيم رحمه الله وهي:

أحدها: قراءة القرآن بالتدبر والتفهم لمعانيه وما أريد به.

الثاني: التقرب إلى الله تعالى بالتواضع بعد الفرائض.

الثالث: دوام ذكر الله على كل حال باللسان والقلب والعمل.

الرابع: إنباط ما يحبه الله على ما يحبه العبد عند تراحم المحبتين.

الخامس: التأمل في أسماء الله وصفاته وما تدل عليه من الكمال والجلال وما لها من الآثار الحميدة.

السادس: التأمل في نعم الله الظاهرة والباطنة ومشاهدته بره وإحسانه وإنعامه على عباده.

السابع: انكسار القلب بين يدي الله واقتضاره إليه.

الثامن: الخلوة بالله وقت النزول الألهي حين يقضى ثلث الليل الآخر وتلاوة القرآن في هذا الوقت وختم ذلك بالاستغفار والتوبة.

التاسع: مجالسة أهل الخير والصلاح المحبين لله عز وجل والاستفادة من كلامهم.

العاشر: الابتعاد عن كل سبب يحول بين القلب وبين الله من الشواغل.

3039. Аллоҳ таолонинг муҳаббатини жалб қилувчи ўнта сабаб:

1. Қуръонни тадаббур билан ўқиш, унинг маънолари ва унда мақсад қилинган нарсалар ҳақда фикр юритиш.

2. Фарзлардан сўнг Аллоҳ таолога нафллар билан яқин бўлиш.

3. Хоҳ тилда, хоҳ қалбда, хоҳ амалда – ҳар бир ҳолатда Аллоҳнинг зикрида бардавом бўлиш.

4. Аллоҳ яхши кўрган нарса билан банда яхши кўрган нарса рўпара келиб қолганда биринчисини иккинчисидан устун қўйиш.

5. Аллоҳнинг исмлари ва сифатлари ҳақида, У Зотнинг камолоти ва улуғлигига далолат қиладиган нарсалар ҳақида ҳамда Унга нисбатан мақтовлар ҳақида фикр юритиш.

6. Аллоҳнинг кўзга кўринадиган ва кўринмайдиган неъматлари хусусида фикр юритиб, У Зотнинг бандаларига инъоми, эҳсони ва яхшиликларини мушоҳада қилиш.

7. Аллоҳнинг ҳузурда синиқ қалб билан, тазарруъ билан туриш.

ғойри хавлин минний ва лаа қувва», деса, ўтган гуноҳлари кечирилади»
(«Мендан ҳеч қанча куч-қувват кеткизмай, мана бу ризқ ила таомлантирган
Аллоҳга ҳамд бўлсин»)

Абу Довуд, Термизий ва Ибн Можалар ривояти.

3042. Бомдод намози иймонни янгилайди, қалбларга ҳаёт бахш этади, кўнгилни ёритади, нафсни шодликка тўлдиради, Аллоҳ у сабабли тарозуни оғир ва улкан ажрлар беради.

Бомдод намозини жамоатда ўқиганларга олқишлар бўлсин!

3043. «Эсла, Иброҳим билан Исмоил: «Роббимиз, биздан қабул эт! Албатта, Сен эшитувчи, билувчи Зотсан» деб, Байтнинг пойдеворларини кўтарар эдилар» (Бақара сураси, 127-оят).

Иброҳим ва Исмоил алайҳимассалом Байтуллоҳнинг пойдеворини кўтараётиб, шу қадар улкан савоб иш қилаётган бўлсалар ҳам, Аллоҳдан ушбу амални қабул этишни дуо қилиб сўрашмоқда.

Бир ўйлаб кўр!

Сени ҳам солиҳ амалларинг ғурурга кетказиб қўймасин!

Ғурурга кетиш ўрнига дуо қилиб, амалларинг қабул бўлишини сўра!

3044. Бирор кишига дардингдан шикоят қилсанг, суҳбат «Аллоҳ Ўзи сенга ёрдам беради», дейиш билан ниҳоя топади.

Келинглар, яхшиси, бошиданоқ ёрдам берувчи Зотнинг Ўзига шикоят қилиб қўяқол!

3045. Сиз билан овунган кишининг эркалигини кўтаринг. Сизлардан узр сўраган кишининг узрини қабул қилинг.

«Унванул байан» китобидан.

3046. Тобъин Абдурахмон ибн Жубайр роҳимахуллоҳдан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга саккиз йил хизмат қилган бир ходим айтган экан: «У зот овқатланганларида «Бисмиллаҳ» дер эдилар, овқатланиб бўлгач эса «Аллоҳумма! Атъамта ва сақойта, ва агнайта ва акнайта, ва ҳадайт ва аҳсанта, фа лакал ҳамду ʔалаа маа аʔтойта» («Аллоҳим, мени едирдинг, ичирдинг, беҳожат қилдинг, қондирдинг, ҳидоят қилдинг, эҳсон қилдинг, менга берган нарсаларинг учун Сенга ҳамдлар бўлсин») дер эдилар.

Насайй ва Ибн Сунний ривояти.

3047. Бировларнинг фазилатини эътироф қилиш пайғамбарларнинг сифатларидандир:

«Биродарим Ҳоруннинг тили мендан кўра бурро» (Қасос сураси, 34-оят).

Бошқаларнинг фазилатини инкор қилиш шайтоннинг иллатларидандир:

«Шайтон деди: «Мен ундан яхшиман, чунки мени ўтдан яратгансан, уни эса лойдан яратгансан» (Аъроф сураси, 12-оят).

د أحمد عيسى المعصراوي

قال الله ﷻ:

﴿يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْتَاتًا لِيُرَوْا

أَعْمَالَهُمْ﴾

* حتماً سيكون هناك لقاء بينك وبين
عملك... فاختر أعمالاً يسرك اللقاء بها.

3048. «Ўша кунда одамлар гуруҳ-гуруҳ бўлиб, амалларини кўриш учун жойларидан қўзғалурлар» (Залзала сураси, 6-оят).

Амалинг билан учрашишнинг муқаррар. Шундай экан, учрашганда сени хурсанд қиладиган амалларни кўпроқ қил!

3049.

Қурбонлик кунлари яқинлашиб келаётгани муносабати билан ЭСЛАТМА

Муслмон биродарим, муслима синглим!

Қурбонликка сўйиладиган жониворларни масхаралайдиган сурат, изоҳ, латифа ёки ёзувларни тарқатишдан эҳтиёт бўл. Зеро, қурбонлик Аллоҳ таолонинг шиорларидан биридир.

Аллоҳ таоло бу ҳақда Қуръони каримда шундай деган:

«Ана шундай. Ким Аллоҳнинг шиорларини улуғласа, албатта, бу қалбнинг тақвосидандир» (Ҳаж сураси, 32-оят).

Изоҳ: «Шиорлар» деб таржима қилинган сўз оятда «шаъааир» деб келган. У «шаъийра» сўзининг кўплик шакли бўлиб, шиор, нишон, белги, аломат маъноларини билдиради. Бу сўз Аллоҳ таолога нисбат берилиб, «шаъааируллоҳ» (Аллоҳнинг шиорлари) дейилса, Аллоҳнинг дини, Ислом шон-шавкатининг аломати бўлган ибодатлар кўзда тутилади. Хусусан, ушбу ояти каримада бу сўз тагида қурбонликка сўйиладиган жониворлар кўзда тутилмоқда.

3050. Бир киши Умар ибн Абдулазизга: «Менга насихат қилинг», деди. Умар ибн Абдулазиз шундай дедилар: «Солиҳ одамлар билан юриб, улардан манфаат олмаслиқдан ёки гуноҳкорларни маломат қила туриб, гуноҳлардан четланмаслиқдан ёки шайтонни лаънатлаб, унга пинҳона итоат қилишдан эҳтиёт бўл!».

3051.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «Бирортангиз таом еса, (Ибн Суннийнинг ривоятида «Аллоҳ кимга бирор лукма едирса ила...» дейилган) «Аллоҳумма, баарик ланаа фийҳи ва атъимнаа хойром минҳу» («Аллоҳим, унга баракот бергин, бундан ҳам яхширогини едиргин») десин. Аллоҳ кимни сут ила икром қилса, «Аллоҳумма, баарик ланаа фийҳи ва зиднаа минҳу» («Аллоҳим, унга баракот бергин, бундан ҳам зиёда қилгин») десин, чунки сутдан кўра кифоя бўладиган бирор овқат ёки ичимлик йўқ».

Абу Довуд, Термизий ва Ибн Сунний ривояти.

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бирор идишда сув ичаётганларида уч марта тўхтаб, нафас олардилар. Ҳар нафасда Аллоҳга ҳамд айтиб, охирида шукр қилардилар.

Ибн Сунний ривоят қилган.

3052. Истиқомат, яъни тўғри йўлда бўлиш – Аллоҳнинг буйруқ ва қайтариқларида мустаҳкам туриш ҳамда тулкига ўхшаб хийла-найранг қилмасликдир.

3053. Бир киши сени сенда йўқ яхшиликлар билан мақтаётган бўлса, билгинки, у сени сенда йўқ ёмонлик билан ёмонлаши ҳам мумкин!

3054. Қалбга тушган гуноҳ кийимга теекан ёққа ўхшайди. Тезда ювиб ташламасанг, ёйилиб кетади.

3055. Ёлғончи одам аниқ хужжат келтириб, тўғри сўзни айтса ҳам, ёлғончи деган номи туфайли **гумонда** қолаверади.
«Унванул байан» китобидан.

3056. Абдуллоҳ ибн Буср розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам отамнинг ҳузурига келдилар. Биз у зотнинг олдиларига таом ҳамда сут солинган меш қўйдик. У зот улардан тановул қилдилар. Сўнгра хурмо келтирилди. Ундан ҳам еб, данагини ўрта ва кўрсаткич бармоқлари билан ушлаб, улоқтириб юбордилар. Сўнгра ичимлик келтирилган эди, ундан ҳам ичдилар. Ичиб бўлиб, идишни ўнг томонларига узатдилар. Шунда отам у зот минган уловнинг юганидан ушлаб туриб: «Эй Аллоҳнинг Расули, бизни дуо қилинг», деди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Аллоҳумма! Баарик лаҳум фий маа розақтаҳум вағфирлаҳум, варҳамҳум»** («Аллоҳим, уларга берган ризқингга баракот бергин, гуноҳларини кечиргин, раҳм қилгин»).

Имом Муслим ривояти.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Саъд ибн Убоданикига ифторликка бордилар. У нон билан ёғ олиб келди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам улардан тановул қилиб, сўнг: **«Афторо ьиндакумус-сооимуун, ва акала тоъаамакумул-аброор, ва соллат ьалайкумул-малаанка»** дедилар.

(«Ҳузурингизда рўзадорлар ифтор қилишди, таомингизни яхшилар еди, фаришталар сизларга дуо қилишди»)

Абу Довуд ривояти.

Абдуллоҳ ибн Зубайрдан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Саъд ибн Муозникида ифтор қилиб, **«Афторо ьиндакумус-сооимуун...»** («Уйингизда рўзадорлар ифтор қилди») дедилар.

Ибн Можа ривояти.

Бир киши Жобир розияллоҳу анхудан ривоят қилиб, шундай деди:

«Абул Ҳайсам ибн Таййихон Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам учун таом ҳозирлаб, у зотни ва саҳобаларни чақиртирди. Овқат тановул қилиб бўлингач, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: **«Биродарингизни мукофотлаб қўйинглар»**, дедилар. Саҳобалар: «Эй Аллоҳнинг Расули, мукофотлаш қандай бўлади?» дейишди. У зот: **«Бир кишининг уйига кириб, таомидан еб, ичимлигидан ичиб, сўнг ҳаққига дуо қилсангиз, ана шу мукофотлаш бўлади»**, дедилар.

Абу Довуд ривояти.

3057. Беморлик нима?

Сен бемор бўлиб қолдинг. Демак, Аллоҳ таоло:

- сени яхши кўради;
- гуноҳингни мағфират қилади;
- даражангни кўтаради;
- сенга яхшилиқни хоҳлайди;
- ғафлатдан огоҳ қилади;
- сенга Ўзининг неъматларини эслатади.

Ушбу ато этилган нарсаларнинг барчаси Ар-Роуф ва Ар-Роҳим сифатли Зотнинг даргоҳидандир.

3058. Шайх Али Тантовий айтадилар:
«Онамни йўқотгач, қалб шодлигидан маҳрум бўлганман. Фурсатни қўлдан кетмай туриб, оналарингиз билан яшаш бахтидан баҳраманд бўлинглар».

3059. Кўз қалбнинг ойнасидир. Банда кўзини тийса, қалбини шаҳват ва истақлардан тийган бўлади. Агар кўзини (номашруъ нарсаларга) қаратса, қалбини шаҳватга қўйиб юборган бўлади.

3060. Ҳақимлардан бири деди: «Айтмаганимга пушаймоним бўлишим айтганимга пушаймон бўлишдан енгилроқ».

Бошқа бири айтди: «Айтганимдан кўра айтмаганларимга эгалигим кучлироқ».

«Унванул байан» китобидан.

3061. Машҳур узун ҳадисда Миқдод розияллоху анҳудан ривоят қилинди: «Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам (сув ёки сут билан сийланганларида) қўлларини осмонга кўтариб, «Аллоҳумма! Атъим ман атъаманий васқи ман сақооний» («Аллоҳим, мени едирганни Ўзинг едиргин, мени ичирганни Ўзинг ичиргин») дер эдилар».

Имом Муслим ривояти.

د احمد عيسى المعصراوي

لو جلست تتذكر إساءة الناس لك،
فلن تصفو مودتك حتى لأقرب الناس إليك،
فغض الطرف وتغافل عن الزلات، واعتمد
النسيان، كي تسعد مع من هم حولك.

3062. Ўтириб олиб, одамларнинг сенга қилган ёмонликларини эслайверсанг, энг яқин одамларингга ҳам меҳринг қолмайди. Яхшиси, кўзингни юмгин-да, уларнинг хатоларига бепарво бўл, унутишга ҳаракат қил, шунда атрофингдагилар билан бахтиёр яшайсан.

3063. Олимлар атом ядросини кашф қилишгач, орадан кўп ўтмай ундан ҳам кичикроқ жисмлар – электрон, протон, нейтронлар борлигини аниқлашди. Сўнгра бу жисмлар янада кичик зарралар – кварклардан ташкил топганини, кварклар эса ўз навбатида струнлардан иборатлигини кашф қилишди. Струн ниҳоятда нозик, кичик жисм бўлиб, олимлар уни «string theory» деб номлашган.

Аммо Аллоҳнинг Китобида атом ва струнлардан ҳам кичик нарсаларга ишора қилувчи оятлар бор.

«Еру осмондаги бир зарра мисколичалик, ундан ҳам кичикроқ ёки каттароқ бирон нарса Роббингиздан махфий бўлмас, албатта очиқ Китобда (яъни Лавхул-Махфузда) мавжуд бўлур» (Юнус сураси, 61-оят).

Ушбу оятда Қуръоннинг мўъжизавий хусусияти яна бир бор намоён бўлмоқда. Ушбу оятлар нозил бўлган пайтда ҳеч кимда атом ҳақида бирорта маълумот бўлмаган. Нафақат у даврда, балки яқин ўтмишда, атом илк бор кашф қилинган пайтда ҳам бу ҳақда ҳеч кимда ҳеч қандай билим бўлмаган, ҳамма коинотдаги энг кичик нарса атом эканини билган, холос. Кейинчалик аниқ бўлишича, атомдан ҳам кичик нарсалар бор экан.

Ушбу оятда борлиқдаги энг кичик зарралар дақиқ ифодалар билан зикр қилинган.

Субҳаналлоҳ!!!

Ы

3064. Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Зулҳижжа ойини кўрсангиз, бирингиз қурбонлик қилишни хоҳласа, сочини ва тирноқларини олмай турсин».**

Имом Муслим ривояти.

Изоҳ: Қурбонлик сўйишни ният қилган одам Зулҳижжа ойи кирган кундан бошлаб то қурбонлик қилингунча соч ва тирноқларини олдирмай туриши керак. Зеро, бу пайтда соч-тирноқ олдириш макруҳдир. Қурбонлик қилганда инсоннинг кўпроқ аъзоси иштирок қилсин, қиёматда Аллоҳ таоло қурбонлик туфайли дўзахдан озод қилганда кўпроқ аъзоси озод бўлсин, деган ният билан Зулҳижжа ойининг биринчи ўн кунда соч-тирноқлар олмай турилади.

3065. Гапи ознинг гуноҳлари оз. Шовқини кўпнинг хатоси кўп.
«Унванул байан» китобидан.

3066. Амр ибн Ҳамиқ розияллоху анҳудан ривоят қилинади:
«Мен Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламга сут бердим. Шунда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Аллоҳумма, амтиъху бишабаабих» («Аллоҳим, уни ёшлик ила неъматлантир»), дедилар».

Амр ибн Ҳамиқ саксонга кирганларида ҳам сочларида бирорта оқи йўк эди.

Ибн Сунний ривояти.

السعادة بالقناعة، فمن شغل قلبه بالآخرة
أسعده الله بالقليل، ومن شغل قلبه بالدنيا
كلما امتلأت يده افتقر قلبه.
عبدالعزیز الطریفی

3067. Бахт-саодат қаноатдадир. Кимнинг қалби охират билан машғул бўлса, Аллоҳ уни оз нарса билан ҳам бахтиёр қилаверади. Кимнинг қалби дунёга машғул бўлса, қўли тўлса ҳам қалби камбағаллигича қолаверади.

3068. Илмий тадқиқотларда тасдиқланишича, Одам алайҳиссаломдан то ҳозирги кунгача дунёга келган ҳар бир инсоннинг бармоқ излари ўзига хос ва бетақрор бўлиб, бирор кишининг бармоқ изига ўхшамайди. Бармоқ излари ажойиб шаклдаги эгри чизиклардан иборатдир. Кейинчалик бу чизиклар шахсни аниқлашнинг энг аниқ воситаларидан бирига айланди. Агар бармоқ изидаги ушбу чизиклар эгри эмас, текис бўлганида, улар ёрдамида жинойт изларини аниқлаб бўлмас эди. Замонамизда кашф қилинган ушбу илмий ҳақиқатга Қуръони каримда ўн тўрт аср муқаддам ишора қилинган.

«Ҳа, Биз унинг бармоқ учларини ҳам асл ҳолига келтиришга қодирмиз» (Қиёмат сураси, 4-оят).

Субҳаналлоҳ!

د احمد عيسى المعصراوي

لا تقل للصلاة عندي عمل قل للعمل عندي
صلاة !!
الصلاة مقرونة بالفلاح فكيف يفلح من
لا يصلي.

الله يثبتنا ويهدينا على طاعته وحسن
عبادته

3069. Намоз вақти кирганда «Ҳозир менинг ишим бор» дема, балки иш пайтида «Ҳозир менинг намозим бор», дегин, чунки намоз муваффақиятга бириктирилган. Ахир намоз ўқимай туриб муваффақиятга қандай эришилади?

Аллоҳим, бизни собитқадам қилгин! Бизни тоатингга ва гўзал ибодатингга чорлагин!

3070. Тилига маҳкам одам салтанат эгаси бўлади. Оғзи бўш одам дўстларини танг аҳволга солиб қўяди.

«Унванул байан» китобидан.

3071. Амр ибн Ахтоб розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам сув сўрадилар, мен бир ёғоч идишда сув келтирдим. Қарасам, унда сочининг туки бор экан, олиб ташладим. Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Аллохумма, жаммилху» («Аллоҳим, уни гўзал қилгин»), деб дуо қилдилар».

Ровийларнинг айтишича, бу зот тўксон учга кирганида ҳам соч-соқоли коп-қора бўлган экан.

Ибн Сунний ривояти.

د احمد عيسى المعصراوي

صلاة الضحى

قال النبي ﷺ

" لا يحافظ على صلاة الضحى إلا أوَّابٌ، وهي صلاة الأوابين "

الأوَّابُ: كثير الرجوع إلى الله

3072. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам зуҳо намози ҳақида: «**Зуҳо намозини фақат аввоблар қоим қилади, у аввобинлар намозидир**», деганлар.

Имом Ҳоким ва ибн Хузайма ривояти.

Зуҳо (чошгоҳ) намози – аввобинларнинг, яъни Аллоҳга тавба қилиб, У Зотга кўп қайтувчиларнинг намозидир. Зуҳо намозини ўқисанг, аввобинлардан (сертавбалардан) бўласан. Аввобинлардан бўлсанг, Аллоҳ гуноҳингни кечиради. Зеро, Қуръонда: «**У Зот сертавбалар учун сермағфиратдир**», деб марҳамат қилинган (*Исро сураси, 25-оят*).

Мен сизларга савоби улкан бўлган зуҳо (чошгоҳ) намозини эслатаман. Бу намоз икки рақъатдан саккиз рақъатгача бўлади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уни икки рақъатдан тўрт марта ўқирдилар. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уни ҳеч қачон – ҳазарда (муқимликда) ҳам, сафарда ҳам тарк қилмас эдилар. Унинг вақти куёш чиққанидан чамаси 20 дақиқа ўтганидан сўнг бошланиб, пешин намози вақти киришидан чамаси 15 дақиқа олдин тугайди. Зуҳо намози жисмингдаги 360 аъзонинг ҳаққига садақадир. Имом Шофееий зуҳо намози ҳақида: «Гуноҳларни тарк этишни истаган эдик, уни зуҳо намозида топдик», деб айтганлар.

3073. Гуноҳ содир қилиб қўйиб, сўнг тавба қилса, унга Аллоҳдан бешта мукофот бор:

1. Аллоҳ унинг тавбасидан хурсанд бўлади.
2. Қиёмат куни унинг айбларини ёпади.
3. Ёмонликларини яхшиликка алмаштиради.
4. Жаннатга тавба қилувчилар дарвозасидан киритади.
5. Қалбига раҳм-шафқат солади.

3074. Гуноҳларнинг энг ёмони ўлган одамни ғийбат қилишдир, чунки ғийбат қилган одам кечирим сўрай деса, сўрай олмайди, ғийбат қилинган одам кечирай деса, кечира олмайди.

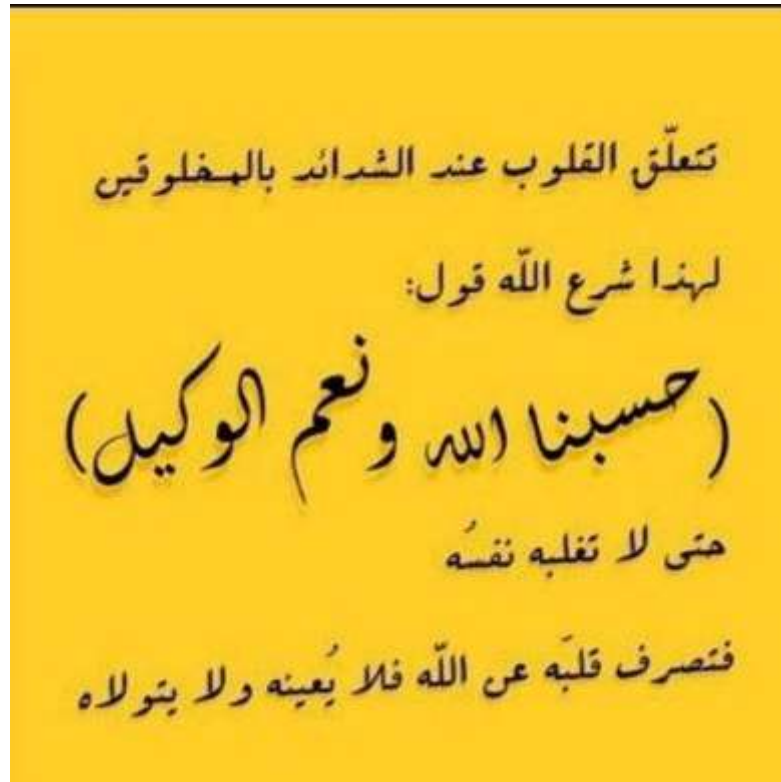
3075. Султонининг айбларини кавлаштирган одамнинг ахийри тили кесилади.

«Унваанул байан» китобидан.

قال الامام ابن القيم رحمه الله :
" إذا أردت أن تستدل على ما في القلب فاستدل عليه بحركة
اللسان , فإنه يطلع ما في القلب شاء صاحبه أم أبى " .

المصدر / الداء والدواء ص363

3076. Бир кишининг қалбидаги нарсага далил келтиришни хоҳласанг, тилидагисини далил қилавер, чунки қалбнинг эгаси хоҳлайдими ёки йўқми, барибир дилидаги тилига чиқади.

3077. Бошга қийинчилик ва мусибат тушган пайтда қалб махлуқотга боғланиб қолади. Аллоҳ таоло бундай пайтларда нафс ғолиб келмаслиги учун «**Ҳасбуналлоҳ ва ниъмал вакил**» (Аллоҳнинг Ўзи бизга кифоя қилади, У нақадар ажяхши вакил) дейишни шариатга киритган. Акс ҳолда инсоннинг қалби мусибат пайтида Ҳоликдан бурилиб, махлуққа боғланиб қолади. Афсуски, ўша махлуқ унга на ёрдам беради, на бошқара олади.

الْمَالُ يَذْهَبُ حِلَّهُ وَحَرَامُهُ
يَوْمًا وَيَبْقَى فِي غَدِ آثَامُهُ
لَيْسَ التَّقِيُّ بِمُتَّقٍ لِإِلَهِهِ
حَتَّى يَطِيبَ شَرَابُهُ وَطَعَامُهُ

3078. Мол-дунёнинг ҳалоли ҳам, ҳароми ҳам бир кун келиб, йўқолиб кетади. Аммо унинг гуноҳи қолади. Банда то ечиши ва ичиши покиза бўлмагунча ҳақиқий такводор бўлмади.

3079. Инсоннинг юзига шапалоқ тортиб юборилса, асаб толаларидаги 300 ёки 400 га яқин хужайра ҳалок бўлар экан. Буни қарангки, инсоннинг боши силанса, миёда янги хужайралар дунёга келар экан. Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ким етимнинг бошини силаса, унинг учун ҳар бир тук миқдорича савоб бўлади», деб аини ҳақиқатни айтганлар. Зеро, у зот соллаллоҳу алайҳи васалламнинг сифатларидан бири «содикул масдуқ»дир.

د احمد عيسى المعصراوي

قمة التفاؤل

﴿لاتحزن ان الله معنا﴾

قمة الإيجابية

﴿عسى الله ان يأتيني بهم جميعا﴾

قمة الرضى

﴿ربي أني مسني الضر وأنت أرحم

الراحمين﴾

3080. Некбинлик (оптимизм), яъни келажакка яхши ният билан, умид билан қарашнинг чўққиси «Ғамгин бўлма, Аллоҳ биз билан биргадир» деган оятдир (Тавба сураси, 40-оят).

Яхшиликка йўйишнинг чўққиси «Энди чиройли сабр (қиламан). Шоядки Аллоҳ уларни ҳузуримга жамлаб келтирса» деган оятдир (Юсуф сураси, 83-оят).*

Розилик мақомининг чўққиси «Менга қаттиқ зарар етди. Сен Ўзинг раҳмлиларнинг раҳмлисисан!» деган оятдир (Анбиё сураси, 83-оят).

* Яъқуб алайҳиссалом бу гапни ўғиллари Юсуф алайҳиссаломни йўқотган кунларида айтган эдилар. Йиллар ўтиб, кенжа ўғилларини йўқотган куни ҳам шу гапни айтиб, сўнг Аллоҳ таолонинг марҳаматидан умид узмаганларини билдириб қўйдилар.

3081. Суфён ибн Уяйна шундай дедилар: «Ҳеч бирингиз ўзини муҳтож бўлган нарсасини сўрашдан тўсмасин, чунки Аллоҳ махлуқотларнинг энг ёмони бўлмиш иблиснинг дуосини ҳам ижобат қилган».

«Шайтон: «Улар қайта тирилтириладиган кунгача менга муҳлат бер», деди. У Зот: «Сен муҳлат берилганлардан бўлдинг», деди. У: «Мени ифвога учирганинг учун мен ҳам уларни Тўғри йўлингдан тўсиб ўтираман», деди» (Аъроф сураси, 14-16-оятлар).

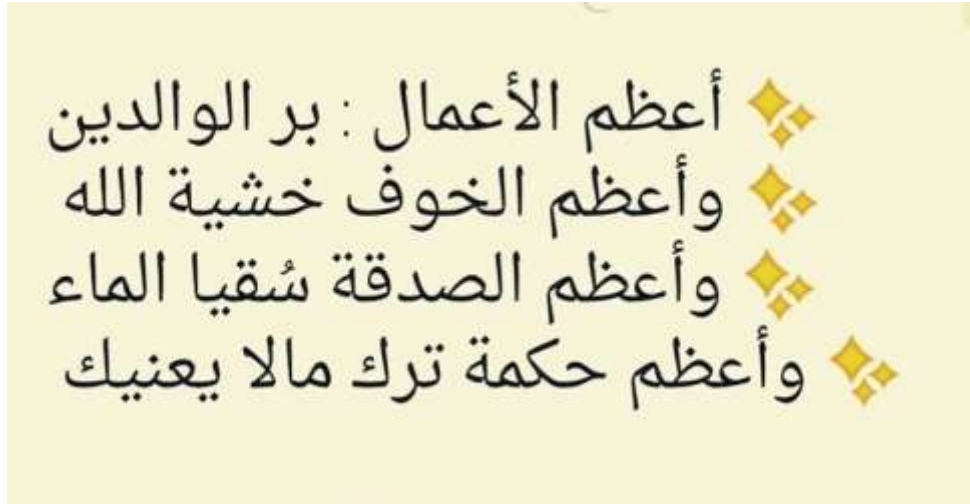

3082. Кўзни номахрамларга қарашдан тўсовчи воситалар:

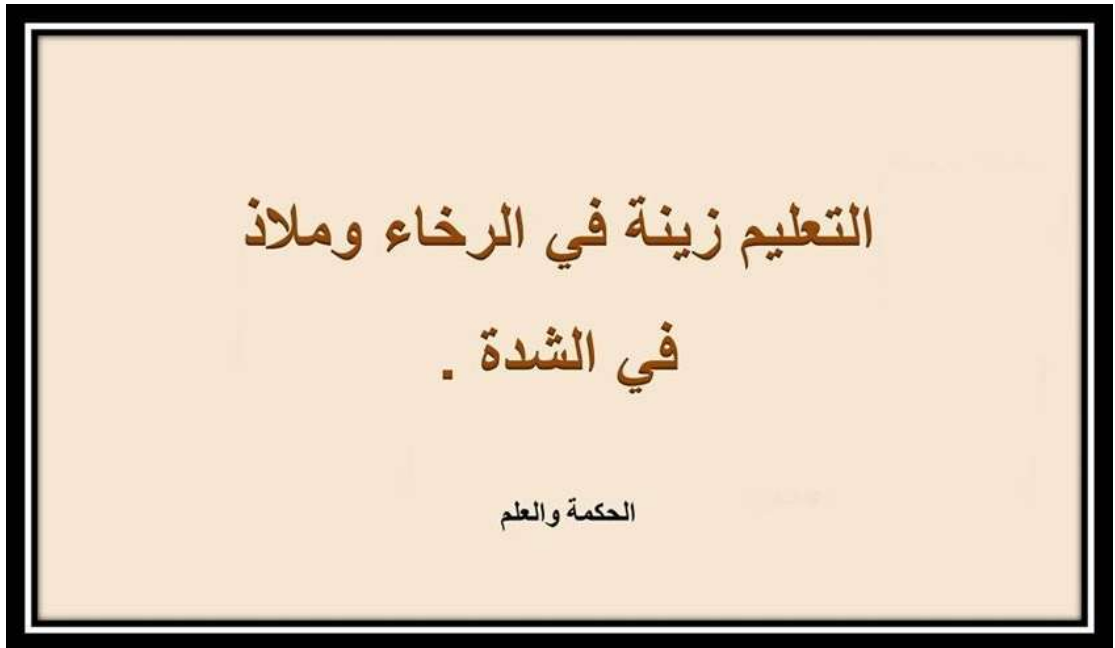
- Аллоҳ кўриб турганини унутмаслик.
- Дуо қилиш.
- Фитна бор жойлардан четда бўлиш.
- Бунинг ҳаромлигини ёдда тутиш.
- Бунинг ёмон оқибатларидан қўрқиш.
- Сабр билан имкон қадар ҳаракат қилиш.
- Нафл ибодатларда бардавом бўлиш.
- Рўза тутиш.
- Уйланиш.
- Намозларни вақтида адо қилиш.

3083. Бишр Хофий шундай дедилар: «(Қилган амалини) одамлар билишини истаган одам охират ҳаловатини топа олмайди».

3084. Амалларнинг энг буюги – ота-онага яхшилик қилиш.
Хавфнинг энг буюги – Аллоҳдан қўрқиш.
Садақанинг энг буюги – сув тарқатиш.
Ҳикматнинг энг буюги – бефойда нарсаларни тарқ қилиш.

3085. Таълим фаровонликда зийнат, қийинчиликда бошпанадир.

3086. Абу Ҳурайра розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар:

«Аллоҳ таоло акса урганни яхши кўради, эснашни эса қарих кўради.

Бирортангиз акса уриб, «Алҳамдулиллаҳ» деса, ҳар бир эшитган мусулмон кишига «Йарҳамукаллоҳ», яъни «Аллоҳ сенга раҳм қилсин» дейиш шарт бўлади.

Эснаш шайтондандир. Бирортангиз эснаса, қўлидан келганча уни қайтарсин, чунки шайтон эснаган кишининг устидан кулади».

Имом Бухорий ривояти.

Уламолар шундай дейишган: «Вазнининг енгил бўлиши, кам ва кучсиз таом ейиш акса уришнинг сабабларидандир. Шунинг учун акса мақталган. Бундай қилиш тавсия қилинган ишлардан бўлиб, шаҳватни заифлаштириб, тоатни осонлаштиради. Эснаш эса бунинг аксидир».

Абу Ҳурайра розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Бирингиз акса урса, «Алҳамдулиллаҳ» десин. Ёнидаги оғайниси ёки дўсти: «Йарҳамукаллоҳ», десин. «Йарҳамукаллоҳ», деган кишига «Йахдийкумуллоху ва йуслиҳ баалакум» («Аллоҳ сизни ҳидоят қилиб, шаънингизни ислоҳ этсин») десин».**

Имом Бухорий ривояти.

Анас розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида икки киши акса урди. У зот уларнинг бирига жавоб қайтардилар, иккинчисига жавоб қайтармадилар. Жавоб қайтарилмаган киши: «Фалончининг акса урганга жавоб қайтардингиз, мен акса урсам, жавоб қайтармадингиз», деди. Шунда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «У «Алҳамдулиллаҳ» деди, сен «Алҳамдулиллаҳ» демading», дедилар.

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Бирингиз акса уриб, Аллоҳга ҳамд айтса, унга жавоб қайтаринглар. Ҳамд айтмаса, жавоб қайтарманглар»**, дедилар.

Имом Муслим ривояти.

Баро розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам бизни етти нарсага буюриб, етти нарсадан қайтардилар. Буюрганлари қуйидагилардир:

1. Касални бориб кўриш;
2. Жанозага қатнашиш;
3. Акса урган кишига жавоб қайтариш;
4. Айтилган (таклиф қилинган) жойга бориш;
5. Саломга алик олиш;
6. Мазлумга ёрдам бериш;
7. Қасамнинг устидан чиқиш».

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: **«Мусулмоннинг мусулмон зиммасидаги ҳаққи бештадир:**

1. Саломга алик олиш;
2. Касални бориб кўриш;
3. Жанозага қатнашиш;
4. Айтилган (таклиф қилинган) жойга бориш;
5. Акса урганга жавоб қайтариш».

Имом Бухорий ривояти.

Муслимнинг ривоятида эса шундай дейилган:

«Мусулмоннинг мусулмондаги ҳаққи олтитадир:

1. Учрашганда салом бериш;
2. Айтилган (таклиф қилинган) жойга бориш
3. Насиҳат (маслаҳат) сўраса, бериш;
4. Акса уриб ҳамд айтса, «Йарҳамукаллоҳ» деб жавоб қайтариш;
5. Касал бўлса, бориб кўриш;
6. Жанозада қатнашиш».

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

3087. Қалб ҳақ сўзни қамрай олмаса, тил ҳам ҳақ сўзни айта олмайди.

3088. Шайх Аҳмад Дийдот айтадилар:

«Сизларга «Хайрли тонг» ёки «Хайрли кеч» десам, яхшиликни фақат тонг ва оқшом билан чегаралаб қўйган бўламан. Аммо «Ассалому алайкум ва роҳматуллоҳи ва барокаатуҳ» (Сизларга тинчлик ҳамда Аллоҳнинг раҳмати ва баракоти бўлсин) десам, тонгда ҳам, оқшомда ҳам, тунда ҳам, яъни ҳамма вақт тинчлик ва хотиржамлик бўлишини тилаган бўламан»

3089.

Овозингнинг эмас, сўзингнинг даражаси билан юксалгин.

Ахир гулларни момақалди роқ эмас, ёмғир ўстиради.

Жалолиддин Румий

3090. Дўзах аҳли ухламайди, чунки уларнинг азоби давомийдир.
Жаннат аҳли ҳам ухламайди, чунки улар абадий роҳатда бўлгани учун уйқуга эҳтиёжлари йўқдир!
Аллоҳим! Сендан жаннатни сўраймиз ва дўзадан паноҳ тилаймиз!

3091. Ибн Умар розияллоху анхумодан ривоят қилинади:
«Ёнимдаги бир киши акса уриб, «Алҳамду лиллаах, вассалааму ʔалаа Росуулиллаах», деди. Мен: «Алҳамду лиллаах, вассалааму ʔалаа Росуулиллаах» дедингми?! Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам бизни «Алҳамду лиллааҳи ʔалаа кулли ҳаал», дейишга буюрганлар-ку», дедим.

Имом Термизий ривояти.

Имом Нававийнинг фикрича, эшитган кишининг «Йарҳамукаллоҳ» ёки «Йархамукумуллоҳ» ёки «Роҳимакумуллоҳ», дейиши маҳбубдир. Шундан сўнг акса урган кишининг «Йаҳдийкумуллоҳ ва йуслиҳ баалакум» ёки «Йағфируллоху ланаа ва лакум», дейиши ҳам маҳбубдир.

Нофеъ розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Ибн Умар розияллоху анху шундай дедилар: «Бирортангиз акса урса, унга «Йархамукаллох», денглар. У эса «Йархамуналлоху ва иййаакум ва йағфируллоху ланаа ва лакум» («Аллоҳ бизга ҳам, сизга ҳам раҳм қилсин, бизни ҳам, сизни ҳам мағфират қилсин») денглар».

Имом Молик ривояти.

Фасл: Акса урган одам ҳамд айтмаса, унга жавоб қайтарилмайди. Буни юкоридаги ҳадисда ўргандик. Ҳамд ва аксага жавоб қайтариш камида ёнидаги шериги эшитадиган даражада бўлиши керак.

Фасл: Акса урган одам «Алҳамдулиллаҳ»дан бошқа лафзни айтса, жавоб қайтарилишига ҳақли эмас.

Солим ибн Убайд ал-Ашжаъий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида эдик. Шу пайт орамиздан бир киши акса уриб, «Ассалому алайкум», деди. Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Ўзингга ҳам, онангга ҳам салом бўлсин», дедилар, сўнгра «Бирортангиз акса урса, Аллоҳга ҳамд айтсин, ёнидагилар «Йархамукумуллох», десин. Шунда акса урган одам «Йағфируллоху ланаа ва лакум» («Аллоҳ бизни ҳам, сизни ҳам мағфират қилсин») десин», дедилар».

Абу Довуд ва Термизийлар ривояти.

Фасл: Акса келган пайтда қўлни, кийимни ёки шунга ўхшаш нарсаларини оғзига тўсиб, овозини пастлатиш суннатдир.

Абу Ҳурайра розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам акса урсалар, қўллари ёки кийимларини оғзиларига қўйиб, овозларини пастлатардилар.

Абу Довуд ва Термизийлар ривояти.

Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Аллоҳ азза ва жалла эснаганда ва акса урганда овозни баландлатганларни ёмон кўради», дедилар.

Ибн Сунний ривояти.

Умму Саламадан розияллоху анху ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Баланд (овоз ила) эснаш ва каттиқ акса уриш шайтондандир», дедилар.

Ибн Сунний ривояти.

Фасл: Инсон бир неча марта кетма-кет акса урса, уч мартагача ҳар гал жавоб бериш суннатдир.

Салама ибн Акваъ розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида бир киши акса урган эди, «Йархамукаллох», дедилар. Иккинчи бор акса урган эди, Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи васаллам: «Бу киши шамоллаб, тумов бўлиб қолибди», дедилар».

Имом Муслим ривояти.

Абу Довуд ва Термизийларнинг ривоятида бундай:

Салама ибн Акваъ айтади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам ҳузурларида бир киши акса урди. Мен ёнларида эдим. У зот: «**Йархамукаллоҳ**», дедилар. Бояги киши иккинчи ва учинчи гал ҳам акса урган эди, «Йархамукаллоҳ»ни айтиб, сўнг «**Бу киши шамоллаб қолибди**», дедилар.

Имом Термизий бу ҳадисни ҳасан, саҳиҳ деганлар.

Убайдуллоҳ ибн Рифоъа розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Акса урганга уч марта жавоб берилади. Учтадан ошса, хоҳласангиз жавоб қилинг, хоҳламасангиз жавоб қилманг**».

Абу Довуд ва Термизийлар ривояти.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Бирингиз акса урса, ёнида ўтирган одам жавоб қайтарсин. Учтадан ошса, у шамоллаб қолган бўлади. Учтадан кейин жавоб қайтарилмайди**».

Уламолар бу масалада бироз ихтилоф қилишган. Баъзилар иккинчисидан кейин жавоб берилмайди дейишган, аммо учинчи, тўртинчисидан деганлар ҳам бор. Энг тўғриси учинчисидан кейин жавоб айтмасликдир, чунки бу акса эмас, тумов бўлади. «Акса урган одам тумов бўлса, дуо қилиб жавоб қайтаришга бошқалардан кўра ҳақли бўлмайдими?» деган савол туғилиши мумкин. Дарҳақиқат, дуо қилиш маҳбуб амал, лекин тумов бўлган одамга акса урганга жавобан айтиладиган дуони эмас, балки шифо сўраб дуо қилиш керак. Мусулмон одам биродарига офият, саломатлик ва шу кабиларни сўраб дуо қилаверса зарари йўқ. Аммо акса урганга ҳам, бемор одамга ҳам суннатга мувофиқ жавоб берилиши афзалдир».

Фасл: Акса урган одам ҳамд айтмаса, юқорида айтилганидек, жавоб қайтарилмайди. Шунингдек, айтилган ҳамдни эшитмаган одам ҳам жавоб қайтармайди. Агар баъзилар эшитиб, баъзилар эшитишмаган бўлса, эшитганлар жавоб қайтаришади. Билиб қўйиш лозимки, акса уриб ҳамд айтмаган одамга ҳамдни эслатиб қўйиш мустаҳабдир.

Абу Мусо Ашъарийдан ривоят қилинади:

Яҳудийлар Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам ҳузурларида атайлаб акса уриб, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг «Йархамукаллоҳ» дейишларига умид қилишар эди. Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам эса уларга: «**Йаҳдийкумуллоҳу ва йуслиҳ баалакум**», дер эдилар.

Абу Довуд ва Термизий ривояти.

Абу Яъло ал-Мусилий «Муснад»ларида Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Бир киши гапирётганда унинг ҳузурини акса урилса, у ҳақдир**».

Бу ҳадиснинг санади ишончлидир.

Фасл: Эснаганда имкон қадар уни қайтариш ва қўлини оғзига қўйиш суннатдир.

Абу Саид Худрий розияллоху анхудан ривоят қилинади:

Расулulloх соллаллоху алайҳи васаллам шундай дедилар: «**Бирингиз эснаса, оғзини қўли билан тўссин, бўлмаса шайтон кириб кетади**».

Имом Нававийнинг фикрича, хоҳ намозда, хоҳ намоздан ташқарида бўлсин, эснаганда қўлини оғзига қўйиш махбуб амаллардандир. Аммо эснашдан бошқа ҳолатларда намоз ўқиётган кишининг қўлини оғзига қўйиши макруҳдир.

3092. «Роббиғфирлий ва ливалидайя» (Роббим, мени ҳам, ота-онамни ҳам мағфират қил) деб кўп айтинглар, чунки бу дуода уч ибодат бор:

1. Дуо қилиш.
2. Ота-онага яхшилик қилиш.
3. Истиғфор айтиш.

3093. Тасаввур қил, чекишнинг ҳукмини билиб қолиб, оғзингдаги сигаретани улоқтириб юбординг. Шу дақиқадан бошлаб танангда қандай ўзгаришлар бўлишини биласанми?

- 8 соатдан кейин танангдаги захарловчи газлар чиқиб кетади.
- 5 кундан кейин танангдаги сўнгги никотин ҳам чиқиб кетади.
- 1 ҳафтадан кейин таъм билиш ва ҳид билиш сезгиларинг яхшиланади.
- 12 ҳафтадан кейин ўпка ўз-ўзини тозалаш фаолиятини қайтадан тиклайди.
- 3 ойдан кейин ўпканинг иш фалоияти 30 фоиздан кўпрокка тикланади.
- 1 йилдан кейин юрак хуружи хавфи тенг ярмига, икки баравар камаяди.

3094. Дунёнинг жодуси Ҳорут ва Морутнинг сеҳридан ҳам кучлидир. Чунки Ҳорут ва Морут эр-хотиннинг орасини бузар эди, дунё эса банда билан Роббининг орасини бузади.

3095. Суфён Саврийга: «Кишининг мол-дунёси бўла туриб ҳам зоҳид бўлиши мумкинми?» дейишди. У зот: «Ҳа, мумкин. Агар балога учраганда сабр килиб, неъмат берилганда шукрини адо қилса», дедилар.

3096. Маълумки, бир одамни гоҳида ўзининг олдида, гоҳида ўзи йўқлигида чиройли сифатлар ила мақташади. Йўқлигида мақташнинг зарари йўқ. Фақат мақтаган одам ёлғон аралаштирмаслиги, шу ёлғон туфайли ўша сифатдан махрум бўлмаслиги ҳамда мақталган киши фасодга кетиб, фитналаниб қолмаслиги керак.

Аmmo кишини ўзининг олдида, юзига мақташга келсак, бу иш баъзи ҳадисларда махбуб дейилган бўлса, баъзиларида ман қилинган. Уламолар бу икки маънодаги ҳадисларини жамлаб, ўрганиб, қуйидаги хулосани айтишган: «Мақталаётган киши комил иймонли, ишончли, риёзатли, маърифатли киши бўлиб, ўша мақтовдан фитналанмаса ва ғурурга кетмаса, уни мақташ ҳаром ҳам, макруҳ ҳам эмас. Аммо мана шу оқибатлардан бирортасининг хавфи бор бўлса, мақташ қаттиқ макруҳдир».

Мақташни ман қилувчи ҳадислар

Миқдод розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Бир киши Усмон розияллоҳу анҳуни мақтаган эди, тиззамни букиб, унинг юзига майда тошларни отиб чанг солдим. Усмон: «Бу нима қилганингиз?» деган эди, «Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг «Маддоҳларни кўрсангиз, юзига тупроқ сочинглар», деганларини эшитганман», дедим.

Имом Муслим ривояти.

Абу Мусо ал-Ашъарий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам бир кишининг бошқа бир кишини кўқларга кўтариб мақтаётганини эшитиб, «Уни ҳалок қилдиларинг-ку» (ёки «Унинг белини синдирдиларинг-ку») дедилар.

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Абу Бакра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васалламнинг ҳузурларида бир киши ҳақида гапиришди. Шу пайт бир киши унинг яхши сифатларини айтиб, жуда мақтаб юборди. Буни эшитган Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам бир неча марта: «Дўстингнинг бўйнини синдирдинг-ку», дедилар. Сўнгра шундай дедилар: «Бирортангиз бировни мақташга мажбур бўлиб қолса, «Уни шундай-шундай, деб ўйлайман», десин. Агар мен билганимдек, ўша одам ана шу сифатларга эга бўлса, «Ҳасийбухуллоҳ, ва лаа йузаккий ʻалаллоҳу аҳада» (Унинг кифоячиси Аллоҳдир. Аллоҳнинг олдида ҳеч ким айбсиз эмас), десин».

Имом Бухорий ва Муслим ривояти.

Мақташни мубоҳ қилувчи ҳадислар

Саҳиҳ ҳадисларда айтилишича, Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳуга оид шундай сўзларни айтганлар:

«Иккитамиз бирга бўлсак, учинчимиз Аллоҳ бўлади. Нима деб ўйлайсан?»

«Сен изорингнинг почасини такаббурлик билан кўтариб юрмайсан»

«Эй Абу Бакр, йиғлама! Мен учун дўстликда ва мол фидо қилишда энг ишончли одам Абу Бакрдир. Агар умматимдан бир кишини халил (энг яқин дўст) қилиб олишим керак бўлса, Абу Бакрни халил қилиб олардим»

«Умид қиламанки, жаннатга кирганигда ундаги ҳамма дарвозалардан чақирилсан»

«Унга «Кираверар экансиз ва яна жаннатга ҳам кирар экансиз» дегин»

«Эй Ухуд тоғи, тинчлан, чунки сени устингда Набий, сиддиқ ва икки шаҳид турибди».

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Умар розияллоҳу анҳуга оид шундай сўзларни айтганлар:

«Жаннатга кириб, бир қасрни кўрдим. «Бу қаср кимники?» десам, «Умарники», дейишди. Унга киргим келди, лекин сенинг рашкчи эканингни эсимга тушиб, кирмадим». Шунда Умар розияллоҳу анху: «Отанам сизга фидо бўлсин, эй Аллоҳнинг Расули, сиздан рашк қилармидим?» деб, йиғлаб юборган.

«Эй Умар, шайтон сен юрган йўлдан юрмайди. Агар юриб қолса ҳам, бошқа томонга бурилиб кетади».

Шунингдек, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам «Усмонга айтинглари, кираверсин, унга жаннатга киришининг башоратини беринглари», деганлар.

Али розияллоҳу анҳуга «Сен мендансан, мен сен(инг қавминг)данман» ҳамда «Мусо ҳузуридаги Ҳорундек менинг ҳузуримда бўлишга рози бўлмайсанми?» деганлар.

Билол розияллоҳу анҳуга «Жаннатда шиппагининг овозини эшитдим», деганлар.

Убай ибн Каъбга «Илм сени бахтли қилсин, эй Абу Мунзир», деганлар.

Абдуллоҳ ибн Саломга «Сен умрининг охиригача Исломдасан», деганлар.

Ансорийларга «Аллоҳ азза ва жалла сизларга кулди» (ёки «қилган ишларингиздан ажабланди»), деганлар.

Яна ансорийларга «Сизлар одамларнинг энг махбубисиз», деганлар.

Ашаж Абдулкайсга «Сенда Аллоҳ ва Унинг Расули яхши кўрадиган икки хислат бор экан: ҳалимлик ва босиқлик», деганлар.

Мазкур ҳадислар саҳих, машҳурдир. Шунингдек, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам кишиларнинг юзига мақтаган ҳадислари жуда кўпдир. Аммо саҳоба, тобеъин ва улардан кейинги эргашиладиган уламоларнинг мақтовлари беҳад кўпдир.

Абу Ҳомид Ғаззолий «Ихё» китобининг «Закот» қисмида шундай деганлар:

«Бир кишига садақа берилса, олган одам берган одамнинг ҳолатига қараши керак. Агар берган одам ташаккурни ва садақасининг овоза бўлишини яхши кўрса, олган одам буларни махфий қилиши лозим, чунки ҳаққини адо этиш зулмга ёрдам беришга олиб бормаслиги керак. Садақа берувчининг раҳмат талаб қилиши зулмдир. Агар садақа берган киши ташаккур айтилишини истамаса, олган одам раҳмат айтиши ва берилган садақани овоза қилиши мумкин».

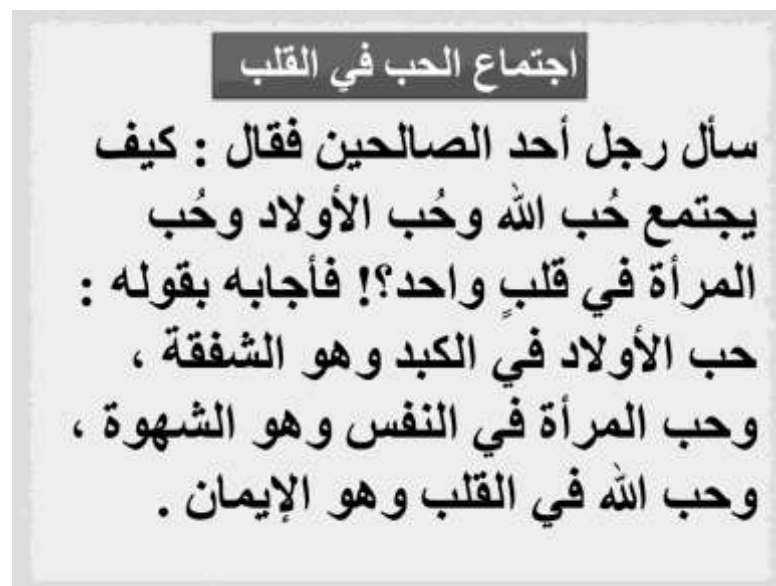
Суфён ас-Саврий: «Кимки ўз нафсини билса, бировларнинг мақтови унга зарар қилмайди», дедилар.

Абу Ҳомид Ғаззолий мазкурларни зикр қилганларидан кейин қуйидаги сўзларни келтирдилар: «Қалбига риюя қилган киши бу маъноларнинг нозиклигини мулоҳаза қилиши керак. Чунки бу нозик нарсаларга аҳамият

бермаса, қилган амалнинг фойдаси оз, қийинчилиги кўп бўлгани учун шайтонга кулги бўлади. Бир масалани ўрганиш бир йиллик нафл ибодатдан афзал деган ҳикматда мана шу илм назарда тутилган. Бу илм билан бир умрлик ибодат ихё бўлади. Жоҳиллик билан эса бир умрлик ибодат ўлиб, яроқсиз аҳволга келади».

3097. Икрима: «Аллоҳ банданинг амали учун бермаган нарсаларини нияти учун беради, чунки ниятда риё бўлмайди», деган эканлар.

3098. Қалбда муҳаббатнинг жам бўлиши

Бир киши бир солиҳ зотдан: «Қандай қилиб Аллоҳнинг муҳаббати, фарзанд муҳаббати ва аёл муҳаббати бир қалбда жам бўлади?» деб сўрабди. У зот шундай жавоб берибди: «Фарзанд муҳаббати жигарда бўлади, у раҳм-шафқатдир. Аёлга муҳаббат нафсда бўлади, у эҳтирос, шахватдир. Аллоҳнинг муҳаббати эса қалбда бўлади, у иймондир».

تقول إحدى بنات الشيخ عبد الله الغديان رحمه الله

سألت والدي يوماً:

كيف أربي أطفالي في هذا الزمن الصعب؟

فقال لي: التربية بالدعاء والقدوة.

3099. Олимлардан бирининг қизи шундай деган экан:

«Бир куни отамдан: «Бундай мураккаб замонда фарзандларимни қандай тарбия қиламан?» деб сўрадим. Отам: «Тарбияси яхши бўлишини Аллоҳдан сўраб дуо қилиш ҳамда яхши намуна бўлиш орқали», дедилар».

د. عمر خليفة الشايحي

حاج مصري الجنسية ممن سقطت عليهم الرافعة
في بيت الله الحرام ،
ظل يجمع المال ليحج وبيع كل ما يملك حتى أرضه
التي كان يأكل منها ، فقالوا له :
ماذا تركت لبناتك ؟
قال تركت لهم الله جل وعلا ،
وكان يتمني أن يموت هناك ، وأوصي إن مات
محرمًا أن يدفن هناك في الأراضي المقدسة ، فكان
ممن سقطت عليهم الرافعة ،
وتحقت أمنيته ودفن بالأراضي المقدسة ،
وصرف لبناته مبلغ ٢ مليون جنيه ،
نعم صدق مع الله فصدق الله عزوجل ...

3100. Аллоҳнинг уйи Каъбада мисрлик бир кишининг устига юк кўтаргич мослама ағдарилиб кетди. Мисрлик киши ҳалок бўлди. У киши ҳаж қилиш учун бор мол-мулкани, хатто фойда келиб турадиган ерини ҳам сотган экан. Шунда яқинлари: «Қизларингга нима қолдирдинг?» деб сўрашса, «Аллоҳ таолони», деган экан, чунки ўша муборак заминда вафот топишни орзу қилган, ҳажда вафот этса, ана шу муқаддас заминга дафн қилишларини васият қилган экан.

Унинг орзуси амалга ошиб, ўша ерга дафн қилинди. Вафот этган хожининг қизларига эса икки миллион фунт миқдорда товон пули тўланди.

У Аллоҳга берган аҳдида содиқ қолган эди, Аллоҳ ҳам Ўз ваъдасида содиқ бўлди!

3101. Бир аёлга совчи бўлиб келган киши айтадиган нарсалар ҳақида:

Совчи бўлиб келган одам Аллоҳга ҳамду сано, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга салавот айтиб, сўнгра: «Ашҳаду аллаа илааҳа иллаллоҳу ваҳдаҳу лаа шарийка лаҳ, ва ашҳаду анна Муҳаммадан ʼабдуҳу ва росулуҳу» деб, сўнг «Қизингизга рағбат қилиб» ёки «Фалончи қизи Фалончини сўраб келдик», дейди.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

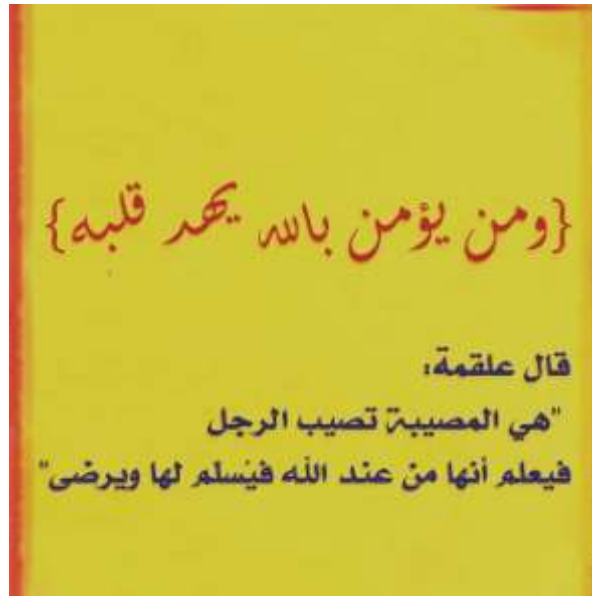
Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Қайси бир калом, (баъзи ривоятларда «Қайси бир иш») Аллоҳга ҳамд ила бошланмаса, охири кесикдир**» (яъни баракаси оздир)», дедилар.

Абу Довуд, Ибн Можа ва бошқалар ривояти.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

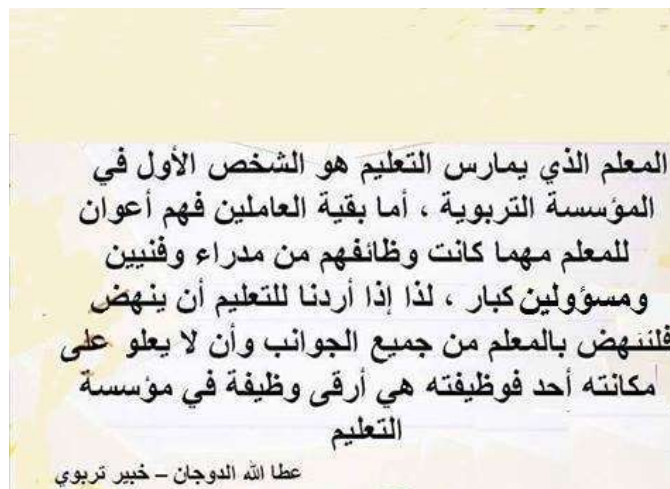
Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «**Ташаҳхуд бўлмаган хутба кесик қўлга ўхшайди**», дедилар.

Абу Довуд ва Термизийлар ривояти.

3102. «Ким Аллоҳга иймон келтирса, У Зот унинг қалбини ҳидоятга солу» (Тағобун сураси, 11-оят)

Алқама ушбу оят ҳақида шундай дедилар: «Бу оят кишига етадиган мусибат ҳақидадир. Мусибат етганида буни Аллоҳдан деб, унга таслим ва рози бўлиш ҳидоятдир».

3103. Таълим муассасида биринчи ўринда турадиган шахс ўқитувчидир. Бошқа ходимлар эса, лавозимидан қатъи назар, хоҳ мудир бўлсин, хоҳ масъул шахс бўлсин, ўқитувчига ёрдам берувчи вазифададир. Демак, биз таълим соҳаси юксалишини хоҳласак, ўқитувчининг мавқеини ҳар томонлама юксалтирмоғимиз даркор. Бирор киши ундан юқори мартабада бўлмаслиги керак, чунки унинг вазифаси таълим муассасидаги энг юқори вазифадир.

Устоз Атоуллоҳ Дужан.

3104. Биласизми?

Дунёдаги энг кўп, энг тез ёйилаётган дин Ислондир. Ғарбда Ислоннинг ҳақиқий моҳиятини бузиб кўрсатиш учун қилинган ҳар қандай ҳатти-ҳаракат муваффақиятсизликка учрамоқда. Ғарбдаги оммавий ахборот воситалари Ислон кенг қулоч ёймаслиги учун кечаю кундуз Ислонни бузиб кўрсатиш билан машғул. Лекин буларнинг барчаси ажойиб натижа билан яқун топмоқда. Ғарбда Ислонни янги қабул қилаётганлар сони кундан-кунга кўпайиб бормоқда. Илмий ҳақиқат шуни тасдиқлайдики, Ислонни ёмонотлик қилишга уриниш аксинча унинг кенг қулоч ёйишига хизмат қилмоқда. Чунки Ислонни ўрганишга киришган одам аввало Ислоннинг адолатини, раҳм-шафқатини, муҳаббат ва бағрикенглигини билади. Бу эса Ғарб оммавий ахборот воситалари тарқатган маълумотнинг акси бўлиб чиқади. Шундай бўлгач, улар ҳақиқий Ислонни қабул қилишга ошиқадилар.

Қуръони карим ушбу нозик масалани ҳайрон қоларли равишда тасвирлаб беради:

«Улар Аллоҳнинг нурини (Ислонни) оғизлари (беҳуда гаплари) билан ўчирмоқчи бўладилар. Аллоҳ эса – гарчи кофирлар ёмон кўрса ҳам – Ўз нурини комил қилишни истайди» (Тавба сураси, 32-оят)

3105. Қайтишинг ҳаққа, интилишинг тўғрилиққа бўлсин. Чунки ҳақ ишончли нарсаларнинг энг кучлиси, тўғрисўзлик эса кишига яқин нарсаларнинг энг афзалидир.

«Унванул байан» китобидан.

3106. Никоҳ битими тузилаётганда айтиладиган зикрлар

Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳожат хутбасини қуйидагича ўргатдилар:

«Алҳамду лиллааҳи, настаъийнуҳу ва настағфируҳ, ва наъузу бихи мин шурури анфусинаа. Ман йаҳдиллаҳу фалаа музилла лаҳ, ва ман йузлил фалаа ҳаадия лаҳ. Ва ашҳаду ан лаа илааҳа иллаллоҳ, ва ашҳаду анна Муҳаммадан ғабдуҳу ва росуулуҳ. Йаа айюҳан-наасу! Иттақуу Роббақумуллазий холақоқум мин нафсив ваҳида, ва холақо минҳав завжаҳаа ва басса минҳумаа рижаалан касийрон ва нисаа-а, ваттақуллоҳаллазий тасаа-алууна бихи вал арҳаама, инналлоҳа каана аълайқум роқийба. Йаа айюҳаллазийна аамануу, иттақуллоҳа ҳаққо туқоотиҳи валаа тамуутунна илла ва антум муслимун. Йаа айюҳаллазийна аамануу, иттақуллоҳа ва қуулуу қовлан садийда, йуслиҳ лақум аъмаалақум ва йағфир лақум зунуубақум, ва ман йутиғийллаҳа ва росуулаҳу фақод фааза фавзан ғазийма» («Аллоҳга ҳамд бўлсин. Ундан ёрдам сўраймиз ва истиғфор айтамыз, нафсимизнинг ёмонлигидан паноҳ тилаймиз. Аллоҳ ҳидоят қилганни адаштирувчи йўқ, У Зот адаштирганни ҳидоят қилувчи йўқ. Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқ деб гувоҳлик бераман, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам Аллоҳнинг бандаси ва Расулидир деб гувоҳлик бераман. Эй инсонлар! Сизларни бир жондан бунёд қилган ва ундан жусфтини яратган ҳамда бу икковидан кўплаб эркагу аёлларни таратган Роббингиздан кўрқинглар! Яна ораларингиздаги савол-жавобларда исми ўртага солинадиган Аллоҳдан кўрқинглар ва силаи раҳми узийшдан сақланинглар. Аллоҳ устингизда кузатувчи Зотдир. Эй мўминлар! Аллоҳдан ҳаққи рост кўрқини ила кўрқинглар ва фақат муслмон бўлибгина вафот этинглар! Эй мўминлар, Аллоҳдан кўрқинглар ва тўғри сўз сўзланглар, (шунда Аллоҳ) ишларингизни ўнглайди ва гуноҳларингизни мағфират қилади. Ким Аллоҳга ва Унинг Расулига итоат қилса, у улуг бахтга эришибди»).

Абу Довуд, Термизий, Насаий ва Ибн Можалар саҳиҳ санад ила ривоят қилишган.

من لم يستطع الوقوف بحرفة
 فليقف عند حدود الله الذي عرفه
 ومن لم يستطع العميت بمزدلفة
 فليبت عزبه على طاعة الله ليقر به ويرد له
 ومن لم يقدر على نحر هديه يمشى
 فليذبح مواضه هنا ليبلغ به العنى
 ومن لم يستطع الوصول للبيت لأنه منه بعيد
 فليقتصد رب البيت فإنه أقرب إليه من حبل الوريد

- الفطحي بن العياض -

3107. Арафотда туришга қурби етмаганлар Аллоҳнинг ўзи билган чегарасида турсин. Муздалифада тунаб қолишга қурби етмаганлар Аллоҳга яқинлаштирувчи тоат-ибодат ниятида тунасин. Минода қурбонлик сўйишга қурби етмаганлар орзусига етишиш учун ҳавои нафсини бўғизласин. Ўзидан узоқдаги Байтуллоҳга ета олмаганлар Байтуллоҳнинг Роббига етишишни ният қилсин, чунки У Зот унга ўзининг жон томиридан ҳам яқиндир.

Фузайл ибн Иёз

3108. Мана бу суратдаги оддий қаср эмаслигини биласизми? У тоғларни ўйиб ясалган улкан уйдир. Олимлар тоғларни ана шундай ўйиб, уйлар қурган цивилизация бўлганини яқиндагина кашф қилишди.

Аммо ушбу уйлар ҳақида Қуръонда хабар берилганини биласизми?

«Улар тоғларни ўйиб, уй ясаб, омонликда юрар эдилар» (Ҳижр сураси, 82-оят)

Субҳаналлоҳ!

3109. Жаннат гўё бир келинчак бўлса, унинг маҳри нафси енгишдир.

3110. Хавфи сени саросимага соладиган, қиличи сени ҳалок қиладиган одам билан тортишма. Қанчадан қанча исбот-далиллар борки, жонга хатардир. Қанчадан қанча фурсат-имкониятлар борки, ғам-ғуссага етаклайди. Саркашлиқдан сақлан, чунки у қалбларни ғорат қилади, урушларни келтириб чиқаради. Сен учун пушаймонликка элтадиган гапдан кўра тинчлигингни сақлаб турган сукут яхшироқ.

«Унванул байан» китобидан.

3111. Ўзинг ҳақингда кўп гапирмай кўяқол. Очик турган китоб ҳам ўқувчини ўзига кўп жалб қилавермайди.

3112. Ибн Аббос розияллоху анҳумодан ривоят қилинади:

Бир гуруҳ аъробийлар Арафотдаги туриш жойига келиб, «Аллоҳим! Бу йилни серёмғир, унумдор ва баракот йили қилгин» деб дуо қилишибди, аммо охиратга оид бирор нарсани айтишмабди. Шунда Аллоҳ таоло: «Одамлардан баъзилари: «Баъзи одамлар: «Роббимиз, бизга бу дунёда бергин», дейди, охиратда эса унга насиба йўқдир» оятини нозил қилди.

Улардан кейин бошқалар, яъни мўминлар келиб, «Роббим, бизга бу дунёда ҳам яхшилик бергин, охиратда ҳам яхшилик бергин, бизни дўзах азобидан асрагин», дейишди. Шунда Аллоҳ таоло: «Баъзилари эса: «Роббимиз, бизга дунёда ҳам яхшилик, охиратда ҳам яхшилик бергин ва бизни дўзах азобидан сақлагин», дейди. Ана ўшаларга қилган касбларидан насиба бордир. Аллоҳ тез ҳисоб қилувчидир» оятини нозил қилди (*Бақара сураси, 200-202-оятлар*).

Шунинг учун дунёни ҳам, охиратни ҳам сўраганлар мақталган.

3113. Шайх Абу Язид Бистомий роҳимахуллоҳ шундай деган эканлар: «Бир кишига қароматлар берилиб, ҳавода учиб юрганни кўрсангиз ҳам унга алданиб қолманг. Аввал унинг амру маъруф, наҳий мункар қилиши, Аллоҳнинг чегараларига риоя қилиши ва шариатнинг ҳақларини адо этишига қаранг».

3114. Оёқ кийимингиз тор бўлса, дунёнинг кенлигидан не фойда!